

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
 НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ ТА
 ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Факультет (ННІ) Гуманітарно-педагогічний

УДК 80:001.4=30[=112.2+=161.2]

ПОГОДЖЕНО

Декан факультету (Директор ННІ)

Гуманітарно-педагогічний

(назва факультету (ННІ))

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач кафедри

Кафедра іноземної філології та перекладу

(назва кафедри)

Г.М. Савицька,

(підпис)

кандидат філософ.наук, доцент

2021 р.

С.М. Амеліна,

(підпис)

доктор педагог.наук, професор

2021 р.

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: «СПЕЦИФІКА ВІДТВОРЕННЯ НІМЕЦЬКОЇ БАНКІВСЬКОЇ
 ТЕРМІНОЛОДІЇ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ»

Спеціальність 035 - Філологія (німецька)

Освітня програма 035.043 - Філологія (германські мови та література (переклад
 включно)) (перша – німецька) (Німецька мова та друга іноземна мова)

Орієнтація освітньої програми освітньо-професійна

Гарант освітньої програми

доктор педагогічних наук, професор,

завідувач кафедри іноземної

філології та перекладу

(підпис)

Амеліна Світлана Миколаївна

Керівник магістерської кваліфікаційної роботи

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри теорії і

практики перекладу

(підпис)

Артюмцев Олександр Вікторович

Виконала

(підпис)

Мюллер Кристина Анатоліївна

КИЇВ - 2021

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Розділ 1. Семантичні особливості функціонування німецької банківської термінології та її перекладацькі аспекти.....	4
1.1. Терміносистеми, терміни та особливості їх дослідження у сучасному мовознавстві.....	5
1.1.1. Особливості поняття термінології, школи та підходи до її розуміння.....	5
1.1.2. Поняття про терміносистеми.....	6
1.1.3. Термін та його особливості.....	7
1.2. Мовні і перекладацькі аспекти німецької банківської термінології.....	10
1.2.1. Способи творення німецької термінології та її лінгвістичні особливості.....	10
1.2.2. Запозичення в німецькомовній банківській термінології та етимологія слів запозичень.....	14
1.2.3. Особливості перекладу німецькомовної банківської термінології.....	18
Розділ 2. Порівняльний аналіз семантичних структур німецьких банківських термінів та їх українських відповідників.....	23
2.1. Порівняльний аналіз як спосіб визначення семантичних розбіжностей.....	24
2.2. Семантичні розбіжності німецької банківської термінології та їх українських еквівалентів.....	29
Розділ 3. Особливості відтворення німецької банківської термінології німецькою мовою.....	38
3.1. Відтворення семантики німецьких банківських термінів-іменників і прикметників українською мовою.....	38
3.2. Відтворення семантики німецьких банківських фразеологічних термінів українською мовою.....	42
3.3. Відтворення семантики німецьких банківських термінів-запозичень українською мовою.....	46
Висновки.....	51
Schlussfolgerungen.....	55
Список використаних джерел.....	57
Словники.....	60

НУБІП УКРАЇНИ

ВСТУП

В умовах поглибленої міжнародної економічної глобалізації банківська сфера діяльності окремих країн викликає певний інтерес з боку спеціалістів. Не виключенням є також німецька банківська, яка є складною лексичною підсистемою з точки зору способу вираження семантики. Семантична своєрідність німецьких банківських термінів може створювати певні труднощі при перекладі.

Актуальність роботи. Дана тема привертає увагу спеціалістів у банківській сфері України, оскільки взаємний обмін фаховою інформацією сприяє вивченню досвіду банківської діяльності в Німеччині.

Значне місце у цьому процесі відводиться сфері перекладацької діяльності, яка сприяє здійсненню міжкультурної комунікації у даній галузі економіки.

Мета. Основною метою даної дипломної роботи є дослідження специфіки відтворення німецької банківської термінології українською мовою.

Предмет дослідження: особливості відтворення банківської термінології засобами української мови.

Об'єкт дослідження: перекладацькі прийоми та способи (трансформації), які слугують здійсненню адекватності відтворення банківської термінології українською мовою.

Основні завдання:

- З'ясувати основні семантичні засади функціонування німецької банківської термінології.
- Проаналізувати семантичні особливості банківської німецької термінології.
- Визначити міжмовні розбіжності у семантичній структурах банківської термінології.
- Визначити і описати способи та прийоми відтворення німецької банківської термінології засобами української мови.

РОЗДІЛ 1

**СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ НІМЕЦЬКОЇ
БАНКІВСЬКОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ТА ЇЇ ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ АСПЕКТИ**

Класифікація термінів в межах однієї сфери може кидати виклики лінгвістичній науці та перекладознавству, тому для кращого розуміння термінології вузького профілю, в нашому випадку, банківській сфері необхідно розглянути термінологічні особливості через призму лінгвістики.

Варто враховувати те, що німецька та українська мова хоч і різні, проте мають децю спільне та однаково проходять через глобалізаційні процеси і зазнають впливу від різних мов, наприклад, англійської [Tauschel A.].

Беручи до уваги банківську термінологію, не можливо не звернути увагу на те, що при перекладі різні терміни можуть мати свої специфічні властивості, наприклад, належати до різних частин мов, мати різні шляхи словотворення, деякі слова можуть бути власне німецькими, а деякі можуть запозичуватись з інших мов, що може створювати певні проблеми під час перекладу.

З різних термінологічних шкіл можна взяти досить багато інформації, особливо, що стосується австрійської та російської школи підходів до вивчення терміну, через високий рівень спорідненості індоєвропейських мов можна знайти багато схожих та спільних структур, які допоможуть у подоланні проблем при перекладні. Через велику кількість інтернаціоналізмів у термінах різних держав, особливо в сферах професійного використання (таких як наука, техніка, інженерія, програмування, економічна та банківська сфери тощо), з'являється новий щабель термінологічної лексики, яка може використовуватись професіоналами різних країн без необхідності її перекладати. Проте досі існує необхідність перекладу деяких слів для кращого розуміння та використання в професійних колах.

Для дослідження термінології необхідно комплексно застосовувати різноманітні лінгвістичні підходи для кращого впорядкування термінів та терміносистем.

1.1. Терміносистеми, терміни та особливості їх дослідження у сучасному мовознавстві

Термінологія має певні особливості залежно від шкіл, які її представляють, також думки авторів різних країн стосовно правильного дефінування таких понять, як термін, термінологія та терміносистеми, різняться. Тому варто комплексно розглянути різні підходи для розуміння термінології та її компонентів в лінгвістичному дискурсі.

1.1.1. Особливості поняття термінології, школи та підходи до її розуміння

Термінологія має досить велику кількість шкіл, які висвітлюють її аспекти, але для розгляду цього поняття до уваги буде взято дві школи: російська та австрійська.

Для початку розглянемо поняття термінології на основі декількох авторів.

Одна з найбільших шкіл – російська спирається на праці Лотте та Каплигіна. За Лотте, термінологія – це сукупність упорядкованих термінів, які протиставляються неупорядкованим [Лотте, 72-73].

За Даниленко – це сукупність спеціальних найменувань різних галузей науки та техніки, які функціонують в системі професійного спілкування [Даниленко, 2-3].

До створення російської термінологічної школи їх підштовхнув розвиток науково-технічного прогресу, що і призвело до необхідності стандартизувати терміни, тому термінологічна школа Росії спирається на науково-технічну лексичну базу [Laurén/Picht, 495-496].

Панівною в Європі вважається Віденська школа, яка відходить від праці Ойгена Вюстера "Allgemeine Terminologielehre". Згідно інформації, поданої Лореном і Піхтом, саме Вюстер вважається основоположником сучасної термінології. У сучасній термінології використовуються підходи Вюстера, а саме – його ідеї по формуванню термінів та наданням їм дефініції, створення систем

концептуальних зв'язків. Віденська школа термінології виникла для вузькопрофільного використання на вимогу лікарів, математиків та вчених. Саме австрійську модель використовують в більшості країн Європи [Lauren/Picht, 497-499].

З огляду на вищевказане, можна припустити, що, незважаючи на деякі відмінності в різних школах та підходах до вивчення термінології, вона не виходить за рамки професійного спілкування. У нашому випадку термінологія буде розглядатись в контексті банківської сфери.

1.1.2. Поняття про терміносистему

У термінології терміносистему зазвичай формують не одразу після створення певної науки, а поетапно, відповідно до створення нових ідей і концепцій в науці, і терміносистема спирається не на науку в цілому, а лише на будь-яку теорію будь-якої науки, тобто в певній науковій галузі може налічуватись одразу низка терміносистем, якщо існує низка окремих теорій, які можуть ці терміносистему створювати [Васенко, 86].

За Кияком, терміносистему мають обов'язково виражати пов'язані між собою системи понять з конкретної сфери людської діяльності, а сама структура терміносистем має визначатись сукупністю подібних зв'язків [Кияк, 7].

За Білозерською, існує декілька видів зв'язків у термінології, які надають можливість системно класифікувати терміни [Білозерська, 18].

- 1) терміни можуть бути системно пов'язаними за наявності певних логічних зв'язків між терміном та його дефініцією в межах певної науки;
- 2) оскільки терміни, незважаючи на той факт, що вони апелюють до певних наукових понять, все ще залишаються звичайними мовно-лексичними одиницями з усіма наявними парадигматичними зв'язками (антоніми, полісемія, граматики, і т.п.), мають звичайні мовні зв'язки.

За Лотте, може існувати декілька умов, при яких терміни можуть формувати терміносистему [Лотте, 73]:

1) для побудови терміносистем використовуються класифікації з поняттями прогресивного розвитку систем термінів,

2) беручи до уваги класифікації, визначають певні риси, які можна безпосередньо термінологічно відобразити;

3) у кінці підбираються слова з однотипною структурою задля створення власне терміну, і підбирають вичерпну дефініцію, яка зможе узагальнити це поняття і якомога точно передати його суть.

Якщо говорити про банківську термінологію і терміносистеми банківської сфери, то можна відзначити їх структурованість в системі вузькопрофесійного вжитку. Терміносистеми банківської термінології мають за мету викреслити спеціальні поняття в цій професійній сфері та допомогти в орієнтуванні в розгалуженій системі банківських термінів. Терміни банківської сфери можуть з'являтися як під впливом мовних законів, так і при наявності інших чинників.

Варто відзначити, що терміни не можуть утворювати терміносистеми, якщо не існує логічних зв'язків між ними, у випадку з банківською сферою зв'язки існують у межах даної профільної сфери, саме тому терміносистеми можуть утворюватися.

1.1.3. Термін та його особливості

Визначення самого поняття «термін» досить різноманітне, з огляду на те, що різні автори дають досить різні визначення. В.М. Лейчик вважає, що ознаки терміну досить різнохарактерні, і саме це створює проблеми при спробах підібрати одне, загальне визначення. Саме спроби встановити одне визначення для такого багатоаспектного та різнохарактерного слова є абсолютно неправомірними з огляду на неможливість поєднання всіх аспектів даного слова [Кияк, 17].

Проте Ойген Вюстер здійснив спробу створити розмежування термінів від звичайних слів, створивши так звану чотирьохпольову модель семантичної

репрезентації, де на основі трикутника Огдена і Річардса він відобразив свою ідею схематично [Sabré, 41].

Загер також не поділяє думку про неможливість диференціації між термінами та звичайними словами. Він вказує на те, що терміни формують спеціальний запас слів спеціалізованої (наукової, технічної тощо) мови, тоді як звичайні слова просто формують словниковий запас.

Якщо слова існують в межах однієї дисципліни, то вони є термінами цієї дисципліни та створюють її термінології та терміносистеми. Проте слова, які функціонують в загальному сенсі, є звичайними словами та формують собою словниковий запас мови [Sager, 19]. Проте як слова, так і терміни існують в звичайній мовній лексиці, але мають певні відмінності в спеціалізованому мовному дискурсі [Sabré, 80]. Варто зазначити, що для того, щоб однозначно визначити, де термін, а де просте слово, треба протиставити особливі характеристики терміну словам.

Існує декілька підходів до вивчення та розуміння термінів, цими підходами є нормативний та дескриптивний напрям вивчення терміносистем. Перший підхід - визначення терміну як особливого слова з характерними ознаками, інший підхід не проводить чіткої паралелі між терміном і звичайним, загальноживаним словом [Винокур].

За Головіним, термін можна розглядати як слово або словосполучення з вузькопрофесійним значенням, яке послідовно та логічно формує певне поняття і може використовуватись в різних сферах, наприклад, для освоєння науково-технічних баз [Головін, 276].

Згідно елів Лейчика, лексичні одиниці можуть мати назву терміну лише при обставині їх використання в фаховій лексиці (науковій, технічній тощо), а не просто в лексичному запасі будь-якої мови.

Варто враховувати, що не всі терміни мають однакові ознаки, тому відібрати одну загальну класифікацію рис такого поняття як термін досить важко, не всі терміни будуть мати всі нижчеказані риси, проте, згідно Вакуленко та

Даниленко, можна виокремити наступні ознаки терміну [Даниленко, Вакуленко 32]:

- для терміну має бути присутнє визначення;
- звучність;
- у межах однієї терміносистеми терміни мають бути однозначними;
- має точно та стисло висловлювати значення;
- від терміну легко утворити похідні;
- термін не має існувати всупереч мовним тенденціям;
- номінативність;
- має відсутнє стилістичне забарвлення.

Для прикладу розглянемо декілька термінів з української та німецької банківської сфери:

Авуар (з англійської asset) – актив (вексель, акредитив, гроші тощо), за яким можна здійснювати погашення та платежі власником авуарів.

Ажіо (з англійської agio) – різниця між курсами валют (ЕКОНОМІЧНИЙ СЛОВНИК).

Buchgeld – Im Gegensatz zu Bargeld, das in Form von Noten oder Münzen im Umlauf ist, bezeichnet man die in den Büchern der Banken stehenden Guthaben der Kundschaft als Giral- oder Buchgeld.

Розглянувши дані приклади, можна спостерігати, що ці слова є термінами з огляду на те, що вони мають власну дефініцію, визначення стисле та лаконічне, власне визначення стилістично нейтральне і дані терміни використовуються в певній вузькій сфері (сфера банківської термінології), а не просто є словами загального вжитку. Можна звернути увагу на те, що всі вищезазначені терміни можна згрупувати в терміносистеми в межах банківської термінології.

У цій роботі термін буде розглядатись як одиниця мови зі своїми специфічними особливостями (деякі можливі особливості були вказані вище), а саме - приналежністю до певної вузької сфери, в нашому випадку - банківської термінології.

1.2. Мовні і перекладацькі аспекти німецької банківської термінології

Терміни вузького профілю, котрі пов'язані з конкретними галузями, наприклад, банківською сферою, досі кидають виклики сучасному перекладознавству. Як було зазначено в підрозділі вище, так чи інакше, терміносистеми функціонують у межах одного спільного та пов'язаного між собою лексичного запасу. Певний фонд банківської сфери існує в будь-якій державі та входить до складу економічної та бізнесової сфер, де використання банківських термінів і регулюється. Для кращого розуміння, як правильно перекладати терміни, варто зрозуміти лінгвістичні особливості та походження термінів в німецькій мові.

1.2.1. Способи творення німецької термінології та її лінгвістичні особливості

1. Першим способом творення термінології в німецькій мові можна назвати процес термінологізації – процес переходу слова від загальноживаного до терміну (словник укр. мови). Термінологізація – це метафоричне використання слова загального вжитку в якості терміну, задля пояснення чогось. Термінологізація слова загального вжитку робить з нього когнітивну метафору і це дає змогу людям легко зрозуміти значення слова, проте створює проблеми при використанні цього слова як терміна тому, що не має яскраво виражених лінгвістичних особливостей та потребує людських когнітивних здібностей [Загер, 28-29]. Для прикладу розглянемо слово, утворене термінологізацією: Geldwäscherei або Geldwäsche (відмивання грошей) – означає взаємодію з коштами, надбаними нелегальним чином. Дане слово, як і всі терміни утворені шляхом термінологізації, утворюється від слів загального вжитку шляхом композиції основ Geld+Wäsche.

2. У словах англomовного походження в німецькій банківській термінології можуть використовуватися терміни, які утворені шляхом порівнянь та компаративної зв'язки [Загер, 28], в якості єдиальних сполучників можуть виступати такі слова як *type*, наприклад, *transaction type code* або *like*, наприклад, *bank-like restrictions*.

3. Уже існуючі слова в німецькій мові можуть утворювати терміни шляхами словотвору, наприклад, композиції, конверсії, телескопії тощо.

У композиції існує два види морфем - зв'язані та вільні. Зв'язані морфеми можуть виступати лише як частина слова, в той час як вільні морфеми можуть існувати як окремі та незалежні слова [Крьогер, 13]. Найбільш розповсюджений спосіб - це творення термінів-іменників шляхом композиції. Якщо взяти слово *Interessenzusammenführungsmethode* (має запозичений англійський аналог зі збереженою структурою композиції зі зв'язуючим елементом *Pooling-of-Interests-Methode*), то його можна розкласти на декілька вільних морфем *Interessen+zusammen+führung+methode*.

Варто розглянути ще декілька прикладів творення термінів з банківської термінології шляхом композиції, наприклад, *Kapitalkonsolidierung* = *Kapital+Konsolidation*, проте в даному випадку варто звернути увагу на те, що слово є запозиченням з англійської мови шляхом калькування від англійської *capital consolidation*. Слово *Buchwertfortführung* створене з морфем *Buchwert* + *Fortführung*. У свою чергу, слово *Buchwert* теж утворене з двох вільних морфем *Buch+Wort*.

Як ми можемо бачити, при композиції слова можуть утворюватися з різної кількості морфем, найчастіше в німецькій мові використовуються двокомпонентні терміни (близько 50% всієї лексики), трьох компонентні слова становлять близько 30% композиційного творення [Бланк, 109]. Варто зазначити, що сталої кількості морфем у словах не існує, як бачимо в слові, з банківської термінології, *Interessenzusammenführungsmethode* є 4 вільні морфеми, проте слова

з більшою кількістю морфем в самій банківській термінології зустрічаються досить нечасто.

При конверсії змінюється частина мови, проте саме слово залишається без змін на відміну від афіксації, яка буде розглядатись нижче. У термінології конверсія використовується при номіналізації для створення концепту від пов'язаних з новоствореним іменником словами, наприклад, *vorsitzend* - *der Vorsitzende*. Найчастіше в термінології використовуються саме іменники, а слова, які конвертуються в іменники, можуть бути різними, наприклад, дієслова, прикметники тощо.

При телескопії нові слова утворюються шляхом складання однієї або більше усічених основ або однієї усіченої основи та цілого слова, які створюють телескопічну одиницю, яка вбирає в себе значення кількох основ, які були використані [Астафурова, 130-134]. Основна частина слів в німецькомовній термінології є запозиченою з англійської мови. Новостворені шляхом телескопії слова зустрічаються досить рідко [Загер, 38]. У сфері економіки можуть зустрічатися слова на кшталт *stagflation* чи *boomflation*. Під час президенства Рональда Рейгана та прем'єрства Маргарет Тетчер були створені шляхом телескопії слова Тетчеризм та Рейганоміка, саме за їх правління створюються такі приклади телескопії як *flextime* та *deregulation*, які були без змін запозичені в німецьку мову.

4. Ще одним із шляхів утворення німецької банківської термінології є афіксація. Як відомо, деривація слів завдяки афіксації – це є словотворення шляхом додавання різноманітних суфіксів та префіксів. У німецькій мові при додаванні префіксів та суфіксів слово може трансформуватись в абсолютно інше і навіть повністю змінити своє значення [Загер, 30]. Можна розглянути наступні приклади: *persönlich* (персональний) - *Persönlichkeit* (індивідуальність, особистість), *fruchtbar* (плідний) – *Fruchtbarkeit* (плодовитість). Як можемо бачити, суфікс – *keit* не просто змінює слово, але і відбувається перехід від прикметника до іменника.

Іноді суфікси додаються до морфем задля створення більш зручного та короткого слова, наприклад, *-er* додається до морфем *Rechn*+*er* для того, щоб створити більш зручне та коротке слово, замість оригінального *Rechenmaschine* або *Rechenanlage*.

При додаванні префіксів до морфем, частіше за все, переходу від однієї частини мови до іншої не відбувається, проте значення слова змінюється. Наприклад, *Überschuss* (профіцит), хоча без додавання префіксу *Über-* слово *Schuss* має зовсім інше значення (постріл). У даному випадку є очевидним, що значення оригінального слова відрізняється від того, до якого додано префікс [Рейнхард, 30]. Можна виокремити певні суфікси та префікси, які найчастіше вживаються в певних терміносистемах. У технічній сфері це будуть префікси *multi-*, *mega-*, *micro-*, *semi-*, *zentral-*, *trans-*, *ultra-*, а серед суфіксів будуть зустрічатись *-zeug*, *-dicht*, *-graph*, *-gramm*, *-werk*, *-wesen*, та інші. У банківській сфері дані суфікси та префікси також можуть використовуватись, наприклад, *Zentralbank*, *Kreditwesen*, *Finanzwesen*.

5. Ще одним із способів творення німецької банківської термінології є скорочення слів - абрєвіація та компрєсія. Найбільш розповсюдженими типами абрєвіації для створення термінів в банківській термінології є саме акронімізація, наприклад, *SWIFT* - абрєвіатура від англійської *Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication*. Хоча це слово створене в англійському дискурсі, проте являє собою інтернаціоналізм та використовується в німецькій мові без змін. Ще одна широкоживана абрєвіатура *BIC* - *bank identifier code*.

Можна також зазначити, що в німецькій мові акроніми можуть утворюватися не лише із перших літер речення, а також і із перших літер морфем слова, утвореного композицією. Розглянемо кілька прикладів типових акронімів, та акронімів, створених з вільних морфем композитного слова. *DB* - *Deutsche Bank*, *BB* - *Bankbevollmächtigte*, *BK* - *Bankkonto*, *BVR* - *Bundesverband der Deutschen Volksbanken und Raiffeisenbanken*, *ABK* - *Alliierte Bankkommission*, *BLZ* - *Bankleitzahl*.

Іноді скорочення можуть створюватись шляхом виокремлення окремих частин із слова або словосполучення, наприклад, Helaba – Landesbank Hessen-Thüringen Girozentrale, Voba – Volksbank, Buba – Deutsche Bundesbank.

В якості прикладу компресії може виступати звичайне скорочення слів, наприклад, Bank. – Bankrott, Bk.-Ges. – Bankgesellschaft.

Вказувати сферу вживання абрєвіатури та скорочень може бути дуже важливим, так як іноді скорочення набувають однакових форм, наприклад Bank. – Bankett та Bank. – Bankrott.

Однакові форми скорочення можуть створювати проблеми при перекладі, тому необхідно вказувати професійний узус (використання). Загалом, абрєвіація та скорочення слугують у мовах для спрощення громіздких словосполучень та речень для зручності, проте в термінології скорочення виконують ті самі функції, що і звичайні слова, для прикладу, спробуємо дати дефініцію акроніму BLZ (Bankleitzahl) –

Bankkennnummerierung; achtstellige Nummerierung von Zahlungsdienstleistern.

6. Іноді для того, щоб утворити новий термін, потрібно створити абсолютно нове і раніше неіснуюче слово, так званий неологізм. Неологізми в німецькій мові утворюються самостійно або запозичуються з інших мов. Іноді запозичені неологізми в мові існують разом з власне німецьким словом одночасно, наприклад, англ. payday loan може бути взаємозамінним терміном з нім. Kurzzzeitkredit.

1.2.2. Запозичення в німецькомовній банківській термінології та етимологія слів запозичень

Німецька мова, як і мови всіх країн світу, перебуває під впливом англійської мови. У німецькомовних країнах слова з англійської мови, особливо профільних термінів, наприклад, в науці - є переважаючим способом розширення словникового запасу.

У середовищі з вузькопрофесійною термінологією працівники та професіонали однієї предметної галузі дуже часто автоматично переймають англійську термінологію та перешкоджають створенню еквівалентних термінів на

їх рідних мовах. У німецькій економічній та банківській сферах існує досить велика кількість англійських слів, які не мають відповідників у власне німецькій мові, або такі відповідники не є «модними» та не використовуються. Такі слова присутні і в українській мові, наприклад, менеджер, лізинг, холдинг, банкінг і т.д.

Збагачення мови словами іншомовного походження є цілком закономірним для розвитку мови і взаємообмін між мовами світу є цілком нормальним, проте, як зауважив «батько термінології» Ойген Вюстер: «Іноземні слова навмисно відхиляються стандартом національної мови. Проти іноземних слів виступає не тільки відсутність у них мовної чистоти (аспект краси мови), а й їх низьке сприймання пам'яттю» [Райнхард, 31].

Незважаючи на мовні стандарти та існуючий в деяких мовах туризм мови, коли мова йде про збагачення лексичного запасу інтернаціоналізмами, варто відзначити, що вони безпосередньо сприяють міжнародному порозумінню. Тому при виборі між двома еквівалентними синонімами на одній мові найчастіше перевага віддається мові спеціального призначення і терміну, який був прийнятий у тому ж вигляді в інших мовах. Такий підхід покращує порозуміння між людьми в різних сферах, у тому числі і в банківській.

У термінології, яка перекладається, інтернаціоналізми – це спосіб зберегти час та уникнути пошуку правильного еквівалента для терміну в мові перекладу.

При комп'ютерному перекладі, особливо при використанні програм, які створені для однієї мови, буває досить важко знайти запозичені терміни.

Серед слів власне німецького походження, в німецьку банківську термінологію запозичувались слова з різних мов. Основними джерелами походження стали англійська, італійська, французька та латинь, слова з латини могли одразу створюватись у німецькій, або частіше слова, які походили з латини, запозичувались з інших мов, наприклад через французьку.

Спочатку розглянемо слова, які перейшли в німецьку мову з англійської.

Шляхом транскодування було запозичено в німецьку мову слово *der Scheck* (чек), яке було запозичене або з британської англійської як *cheque* (англійське

написання слова має вплив французького слова *exchequer*) → або від

американської англійської *check* → яке походить від дієслова *to check*. У

німецькій мові існує декілька синонімів до *der Scheck*, наприклад,

Geldüberweisungsschein, Zahlungsanweisungsschein, проте через їх промізкість ці

слова майже не вживаються. У різних контекстах слово *Scheck* може бути

взаємозамінним із словами *Bon, Quittung, Zahlungsbeleg*. Запозичені слова також

приймають участь у процесах словотворення і можуть виступати в якості вільної

морфеми для композиції, наприклад, *Bankscheck, Barscheck, Blankoscheck,*

Scheckbetrug, Scheckbuch. Також шляхом транскодування та калькування з

англійської з'явилися такі слова як *Kreditkarte* → *credit card; Online-Banking* →

online-banking; Liquidität → *liquidity; Investmentfonds* → *investment funds;*

Genossenschaftsbanken → *cooperative banks*. Як можемо бачити, існує велика

кількість англіцизмів у німецькій мові, які запозичуються (найчастіше), або

створюються методом транскодуванням.

Слова, які запозичені з італійської мови: *das Prozent* → запозичений у XV

столітті з італійської *per cento*. Слово *das Girokonto* створене шляхом композиції

слів *Giro+Konto*, → морфеми походять від італійської *giro* (Тираж, коло) та *conto*

(рахунок-фактура).

Слова з латинської мови також можуть потрапляти в німецьку банківську

сферу, ці слова можуть формуватися від латині, а також бути латинського

походження, але потрапляти через інші мови, наприклад, італійську або

французьку.

Кількість слів, які походять з оригінальної латини, невелика, наприклад,

Zins → від давньої верхньонімецької мови *Zens* → з латини *census*. Як і

запозичення з англійської, слова - запозичення з латини можуть створювати вільні

морфеми та брати участь в словотворчих процесах, наприклад, *Festzins,*

Garantiezins, Geldmarktzins, Habenzins, Kapitalmarktzins, Kreditzins, Zinsfuß, Zinsgarantie, Zinsgefälle, Zinsgleitklausel, Zinsgutschrift, Zinshaus, Zinslast, Zinsmanipulation.

Щодо потрапляння слів через іншу мову, то можна розглянути слово *der Kredit* від італійської *credito* → від латині *crēditum*. Варто зазначити, що англійське слово *credit* теж походить від лат. *crēditum* від середньофранцузької *crédit* → від латині *crēditum*. Незважаючи на зовнішню подібність та схоже походження цих слів, вони мають трохи різне значення. Німецьке слово *der Kredit* виступає в значенні борг, кредит, а англійське *credit* – честь, віра, повага і т.д.

Подібна схожість слів може створювати так званих хибних друзів-перекладача або міжмовні омоніми, які можуть ускладнювати переклад. Використання цих слів у контексті може не співпадати. *Ich möchte einen Kredit bei der Bank aufnehmen.* = I would like to take out a loan with the bank.

Слово *die Dividende* було запозичено з латини через французьку *dividende* → з латинської *dividenda*.

Шляхом калькування в німецькій банківській сфері з'явилося слово *die Verlängerung* → від французької *prolongation*.

Також існують слова власне німецького походження, які можуть існувати в банківській термінології окремо або бути взаємозамінними, наприклад, *die Gebühr* → з середньовірхньонімецької *gebür(e)* → від давньої верхньонімецької *giburi*. Створене від дієслова *gebühren* шляхом конверсії має наступні синоніми, які можуть замінити це слово: *Abgabe, Beitrag, Betrag, Preis, Steuer, Tarif, Taxe, Zahlung*.

Саме слово *die Bank* → походить від середньовірхньонімецької *banco*, → від давньої верхньонімецької *bank*, → від германської *banki*.

Крім запозичень ще існують слова німецького походження, які не перекладаються на інші мови, наприклад, *Raiffaisenbanken*. Райффайзенбанки – це кооперативні банки (соціально-позикові асоціації), створені Фрідріхом Вільгельмом Райффайзенем для допомоги сільському населенню [Фінанцлексікон, [6].

Як можемо бачити, через різноманітні джерела походження німецьких банківських термінів та їх здатність до участі у словотворчих процесах можуть створюватись проблеми при перекладі слів з німецької через складність обрати підхід до перекладу того чи іншого слова.

1.2.3. Особливості перекладу німецькомовної банківської термінології

Особливості перекладу банківської термінології тісно пов'язані з лінгвістичним дискурсом, в якому ця термінологія функціонує. Для перекладу термінології, в тому числі банківської, варто, перш за все, знайти стійку лексичну відповідність, яка якомога найкраще відобразить суть слова-перекладу. За Карабаном, необхідно співставляти запозичувані терміни з наявними в мові еквівалентами та розширювати їх значення.

Знаходження еквівалентів у мові – це лише один з можливих підходів до перекладу, так як подібні терміни не завжди можна знайти в мові, в яку слова запозичують. Підходи до вирішення цього питання (інші види перекладу) запропонував український лінгвіст (В'ячеслав Іванович Карабан:

- Калькування (дослівний переклад)
- Транскодування (транскрибування, транслітерування, адаптивне транскодування)
- Описово-пояснювальний переклад (описати термін за допомогою інших слів)
- Заміна контексту (у реченні замінити слово з контексту на інше так, щоб контекст речення не змінився)
- Переклад за допомогою антонімів

Серед підходів до перекладу в банківській сфері основними будуть наступні:

1. Першим підходом до перекладу банківської німецької термінології можна вважати калькування. Калькування – це тип запозичення, коли слово з мови походження заміщує собою слово з мови, в яку запозичується [Піхт, 124].

Калькування може бути повним або частковим, а також використовуватись разом з прийомами транскрипції та транслітерації. Терміни, створені таким чином, будуть утворювати складнокомпонентні слова. Такі види калькування називаються

напівкалькою або контамінованим перекладом [Дзенс, 287]. До прикладів повного

калькування можна віднести такі слова як Bankleitzahl - код банку, Girokonto – поточний рахунок, або шляхом неповного калькування можна перекласти як

жирорахунок, die Finanzbehörde – податковий орган. Прикладом часткового

калькування з елементами транскодування можна вважати Die Deutsche

Bundesbank, який частково калькується як Німецький Бундесбанк. При

калькуванні з німецької можна звернути увагу на те, що часто одне німецьке

компонентне слово створює словосполучення, а не окремі слова під час перекладу,

тому що більшість складених німецьких слів складаються з вільних морфем

шляхом композиції та мають своє власне значення.

2. Другим типом запозичення та перекладу є транскодування – процес під час якого форма терміну (фонетична чи графічна) буде по літерам відтворюватись в мові, на яку перекладають. За Карабаном, існує 3 типи транскодування [Карабан, 282]:

- Транскрибування
- Транслітерування
- Адаптивне транскодування

При транскрибуванні відтворення відбувається з огляду на фонетичні особливості слова, наприклад, Der Wechsel – вексель. Як можемо бачити, в даному

слові відбулось транскрибування шляхом наближеної передачі звучання слова німецької мови на письмі українською.

При транслітеруванні відтворення відбувається шляхом повного переписування слова по літерам, наприклад, die Bundesbank – бундесбанк, як

бачимо, коли це слово запозичувалось з мови, відбулось повне транслітерування слова.

Під час використання адаптивного транскодування термін буде адаптуватися до фонетики та граматики у мові, на яку перекладають, наприклад, die Liquidität – ліквідність, die Legitimität – легітимність. Як можна побачити, семантика слова та його структура зберігається, а термін лише підлаштовується під граматичні особливості української мови.

Транскодування найчастіше вживається для того, щоб перекладати так звані інтернаціоналізми, а також може бути використаний для перекладу неологізмів та метафоричних термінів, термінів-скорочень [Касьяненко, 139]. Всі мовні одиниці, які відтворюються в цільовій мові, шляхом транскодування підпорядковуються мовним нормам цієї мови, проте при транслітеруванні вони вимовляються згідно правил цієї мови, з якої слово запозичене.

3. Наступним методом, який можна використати при відтворенні німецької банківської термінології, є описово-пояснювальний переклад, він використовується лише тоді, коли потрібно максимально змістовно передати сенс терміну за допомогою словосполучення. За Карабаном, описово-пояснювальний переклад має наступні характерні риси [Карабан, 29]:

- Опис не має бути занадто деталізованим і детально розкривати всі аспекти слова, яке описується
- Переклад має абсолютно співставлятися із змістом терміну
- Може виникнути нагромодження слів при вживанні занадто складних словосполучень при відтворенні терміну описовим методом.

За Коптіловим, робота з описовим методом при перекладі поділяється на декілька етапів:

1-й етап – аналітичний, визначаються структурні одиниці складеного терміну (як окремі морфеми складнокомпозитного слова, так і можливі словосполучення), після чого встановлюється можливий семантичний зв'язок між компонентами терміну, який перекладається.

2-й етап – синтетичний, при якому і утворюється переклад на базі семантичних зв'язків між компонентами терміну, наприклад, die Abnutzungsrate

– відсоткові параметри співвідношення матеріальних і людських витрат за час бойових дій.

При використанні описового перекладу особлива увага звертається на чітко та точно відображення змісту терміну за допомогою компонентів, вжитих у мові перекладу.

4. Існує також метод модуляції – семантичний прийом заміни терміну мови, з якої запозичують, на слово мови перекладу, враховуючи зв'язки між словами та їх оригінальне значення [Лисенко]. Де факто мова йде про можливі утворення в межах причинно-наслідкових зв'язків, так структуру терміну в межах модуляції можна змінювати. Наприклад, Deutsche Bundesbank - Федеральний банк Німеччини/ Центральний банк Німеччини.

Як можемо побачити, найбільш вживаними методами перекладу німецької банківської термінології є саме калькування та транскодування, саме ці способи складають основний запас перекладених термінів. Інші підходи до перекладу теж іноді можуть використовуватись, проте досить рідко.

Також при перекладі банківської термінології з української на німецьку мову можуть відбуватись так звані перекладацькі трансформації – це процес, під час якого елементи слова з мови запозичення перетворюються, перефразовуються та проходять різні зміни до тих пір, поки не буде досягнуто певного перекладацького еквіваленту в мові, в яку запозичують [Корунець, 91].

Також важливим аспектом при перекладі слова є полісемія слова в мові оригіналу. Полісемія або багатозначність – це здатність однієї мовної одиниці набувати кількох іноді досить різних значень [Кобозева, 156].

Коли мова йде про полісемію, при перекладі варто зазначити, що слово перекладається значно легше, якщо воно прив'язане до певної вузької сфери, наприклад, якщо це слово банківської термінології, то воно навряд чи буде набувати нових значень в цій певній сфері. Навіть звичайне слово die Bank без контексту певної сфери має досить багато значень, наприклад, місце для сидіння (лавка), геологічна формація, накопичення біологічних залишків на дні океану,

прилавок для продажів, скорочення в спорті від die Auswechselbank, die Ersatzbank. Тому досить важливо розуміти, про яку саме сферу йдеться при перекладі слів: сфера геології, банківська сфера чи якась інша.

Врахування певних аспектів слів, таких як здатність до полісемії, та знання

підходів до перекладу тих чи інших слів, дозволяє легше справлятися з завдання з перекладу з однієї мови на іншу.

НУБІП Україні

НУБІП Україні

НУБІП Україні

НУБІП Україні

НУБІП Україні

РОЗДІЛ 2

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ СЕМАНТИЧНИХ СТРУКТУР НІМЕЦЬКИХ
БАНКІВСЬКИХ ТЕРМІНІВ ТА ЇХ УКРАЇНСЬКИХ ВІДПОВІДНИКІВ

Як німецька, так і українська мова характеризується своїм особливим граматичним, словниковим складом, звуковою системою та системами термінів.

Термінологічна лексика складає надзвичайно важливу частину словника будь-якої сучасної мови й акумулює результат інтелектуального розвитку її носіїв у певній галузі науки, що зумовлює формування семантичних та структурних

відмінностей у цих терміносистемах. Тісний зв'язок та взаємодія окремих

компонентів термінологічної системи найвиразніше виявляється у сфері семантики, зокрема в таких її взаємопов'язаних категоріях, як синонімія, антонімія, полісемія, адже слова та їхні значення поєднуються в різні групи

незалежно від нашої свідомості, підставою для такого групування є подібність або

пряма протилежність за основним значенням [Покровський, 21]. Більша кількість

антонімічних зв'язків передбачає більш ширшу смислову структуру слова, а, отже, й розвиток на його основі нового синонімічного гнізда [Русанівський, 431].

Але найважливішу роль для перекладознавства мають семантичні структури

українських та німецьких банківських термінів, адже саме відтворення

семантичної єдності терміну як самостійної одиниці засобами іншої мови є

основним завданням перекладу. Аналітичне дослідження різних мовних явищ у

термінологічних системах кількох мов, що впливають на формування семантичної

структури терміну, дозволяє виявити зв'язки між окремими елементами в межах

кожної терміносистеми та розкрити їхню семантичну наповненість, а також

встановити особливості їхнього функціонування, зумовлені внутрішніми

законами мови. Отже, порівняльний аналіз семантичних структур українських та

німецьких банківських термінів є принципово важливим для виявлення

міжмовних структурно-семантичних розбіжностей, які є основою для здійснення

їх адекватного відтворення українською мовою.

2.1. Порівняльний аналіз як спосіб визначення семантичних розбіжностей

Термінознавство як наука вивчає термін в усіх його аспектах – від визначення терміну та його меж, його вмотивованості – морфологічної, семантичної, до особливостей стилістичної структурованості [Верба, 10]. Порівняльний аналіз у термінознавстві шляхом зіставлення лексичного складу двох або більше мов вивчає спільні та відмінні ознаки формування окремих лексико-семантичних груп, особливості номінації явищ дійсності, що відображають характер національної картини світу, тенденції розвитку лексичного значення, особливості вираження в ньому оцінно-кваліфікаційної діяльності людини [Валуєва, 33].

Семантичну структуру терміну можна розглядати з точки зору його внутрішньої та зовнішньої структури. Зовнішню структуру терміна складає його морфемний склад, він розглядається в термінах вільних та зв'язаних морфем. Одиницями зовнішньої структури слова є префікси, суфікси, корені, основи та їх комбінації у двох мовах.

Зовнішня структура терміну – це предмет вивчення словотвору. Словотвір в українській та німецькій мовах має деякі відмінності через різні чинники, що впливали на розвиток мови, тому і терміни, відповідно, мають різну структуру. Виявити відмінності в правилах та закономірності сполучуваності морфем у термінах, особливості їх функціонування у визначеній сфері діяльності – є основним завданням порівняльної лексикології.

Внутрішня структура терміну – це його значення, види значень та їх відтінки, які розглядаються у частині лексикології, що називається семасіологією. Семасіологія вивчає значення слова, вмотивованість значення, зв'язок між зовнішньою формою та значенням слова, семантичні групи слів та зміни значення слова [Булаховський, 208].

Мовознавці можуть досліджувати семантичні розбіжності зовнішньої та внутрішньої структури термінів та терміносистем, користуючись власною інтуїцією та мовним досвідом. Точнішими будуть результати при застосуванні наукових структурних методів порівняльного аналізу. Порівняльний аналіз – це універсальний метод при паралельному дослідженні та співставленні двох мов, який включає в себе вивчення та аналіз багатьох елементів структури терміну. При контрастивному вивченні банківських термінів німецької та української мов також залучають:

- дистрибутивний аналіз;
- аналіз за безпосередніми складниками;
- трансформаційний аналіз;
- компонентний аналіз [Верба, 15]

Дистрибутивний аналіз – це вивчення та співставлення всіх можливих оточень мовної одиниці, у нашому випадку – терміна (без урахування смислової сторони слів). Традиційними структурами німецької мови є:

дієслово + іменник: *Konto eröffnen*

Іменник + прикметник: *hohe Inflation*

Дистрибутивний аналіз вивчає потенційну валентність слів та термінів – тобто можливість сполучуваності слова – таким чином отримує формальне вираження, і для контрастивного вивчення мов може стати важливим інструментом визначення, яке саме значення багатозначного слова у даній дистрибуції реалізується. Ми можемо легко знайти українські еквіваленти багатьох німецьких термінів, та дистрибутивний аналіз покаже, що еквівалентами вони є лише у певній сфері термінів і можуть зовсім не співпадати з іншою сферою.

Аналіз за безпосередніми складниками – це вид порівняльного аналізу терміну шляхом його репрезентації як ієрархії вкладених один в одного елементів, що утворюють певну структуру. При цьому у слові слід виокремити мінімальну двоїчену пару морфем, які мають значення окремо одне від одного. Так, у

випадку словосполучення *mittelfristiger Kredit* – середньотерміновий кредит німецький термін *mittelfristiger* як в українській, так і в німецькій мові складається з морфем, що позначають «середній» та «термін». Аналіз за безпосередніми складниками вказує на зв'язок морфем у слові, визначає напрямок словотворення та допомагає визначити значення термінів-новоутворень, якщо вони є оказіоналізмами та неологізмами. Такий порівняльний аналіз допомагає виявити морфологічну мотивацію слова, продуктивність морфем, що утворюють це слово, виявити закономірності, що лежать в основі творення нових слів у кожній окремій з порівнюваних мов.

Іншим методологічним підходом до порівняльного аналізу є компонентний аналіз. Це розкладання лексичного значення на мінімальні семантичні складники (семи) та репрезентація лексичного значення слова як семної структури. В основу компонентного аналізу покладено гіпотезу про те, що значення лексичних одиниць складаються з сем, і що словник можна описати з допомогою обмеженої кількості сем. Саме вичленування є процесом досить суперечливим, оскільки німецькі слова розкладаються на значно більшу кількість вільних, незв'язаних сем, ніж українські, де словотвір базується на створенні нових слів із морфем зв'язаних.

І все ж спостереження за великою кількістю визначень, близькоспоріднених термінів дають підстави стверджувати, що в такий спосіб можна встановити певні закономірності у семантичних структурах слова. Класичним прикладом дослідження та порівняння семантичної структури слова у кількох мовах є приклад компонентного аналізу слова *bachelor* зроблений Дж. Катца та Дж. Фодора:

bachelor – (фізичний об'єкт) (живий) (людина) (чоловік) (дорослий) (той, що ніколи не одружувався). Водночас, в англійській мові наявне і інше значення слова *bachelor* – (фізичний об'єкт) (живий) (людина) (чоловік) (той, хто має академічний ступінь після перших чотирьох курсів коледжу), яке не має відповідників в українській мові.

Із позицій компонентного аналізу виникає необхідність порівняльного аналізу парадигматичних відношень, а саме семантичних полей, синонімічних та антонімічних рядів, оскільки саме парадигматичні відношення вибудовують семантичну структуру слова.

Використання синонімів як засобу паралельного аналізу та виявлення семантичних розбіжностей слова є одним із головних завдань сучасних великих академічних словників [Нечитайло, 26].

Семантичні розбіжності у термінологічній лексиці зумовлені наступними чинниками:

- неуніфікованістю термінології;
- постійним розвитком науки, що свою чергу супроводжується появою нових понять та бажанням дати кожному поняттю найточнішу номінацію;

- наявністю застарілих назв, які використовуються в тій чи іншій мові паралельно з новими;

- відродження термінів, які за якихось причин не використовували протягом певного проміжку часу, проте мають чинність у сучасних умовах;

- паралельним вживанням іншомовного, залозиченого та автохтонного термінів;

- необхідністю економії мови, що породжує синонімію різних структурних рівнів;

- номінацією того самого поняття різними науковими школами чи вченими;

- необхідністю номінації за кількома номінативними типами [Задояна, 247].

Взаємозамінність та варіантність термінологічної лексики дозволяє виділити два основні типи семантичних співвідношень між різномовними термінами:

- семантична тотожність (терміни є абсолютними еквівалентами);

- семантична близькість (терміни є відносними еквівалентами).

Дослідження методом порівняльного аналізу показує, що абсолютні еквіваленти в банківських терміносистемах української та німецької мови охоплюють більшість синонімічних рядів і утворюються такими способами:

- паралельне використання автохтонних термінолексем: *золоте забезпечення* = *золотий запас*; *розподіл ризиків* = *подрібнення ризиків*; *платіжне доручення* = *доручення на оплату*; *внесок* = *вклад*,

- паралельне вживання іншомовних термінологічних одиниць: *corporation* (лат.) = *compagny* (франц.) = *firm* (італ.) = *business* (англ.) = *Komagnie* (нім.); *корпорація* (лат.) = *компанія* (франц.) = *фірма* (італ.) = *бізнес* (англ.) = *компанія* (нім.); *code* (франц.) = *siyer* (араб.) = *number* (лат.) = *Kode* (нім.); *код* (франц.) = *шифр* (франц.) = *номер* (лат.) = *код* (нім.). Ці приклади є свідченням того, що синонімічні ряди формуються з ідентичних запозичень різних мов, що дає підстави стверджувати наявність спільного синонімічного фонду;

- паралельне вживання термінологічних одиниць іншомовного та автохтонного походження: *credit* (лат.) = *Kredit* = *Darlehen*; *кредит* (лат.) = *кредит* = *позика*; *contract* (лат.) = *Vereinbarung* = *Vertrag*; *контракт* (лат.) = *угода* = *договір*; *profit* (франц.) = *Einkommen* = *Gewinn*; *профiт* (франц.) = *дохiд* = *прибуток*; *bunkrupctsy* (італ.) = *Bankrott*; *банкрутство* (італ.) = *боргова неспроможність* [Діяко, 16].

Найчастіше абсолютні синоніми потрапляли до синонімічних рядів з латинської, французької та англійської мов, рідше – з італійської. Цей тип синонімічних відношень часто трактується як дефінітивна синонімія [Головин, 57]. Суть цього явища полягає в тому, що значення малозрозумілого або незрозумілого іншомовного терміну може розкриватися зрозумілішим словом автохтонного походження. В українській мові іншомовний компонент набуває такої ж словотворчої гнучкості, як і власномовний. Наприклад, від терміну *кредит* утворюються похідні – *кредитний*, *кредитівка*, *кредитор*, *кредитування*, *кредитоспроможний*, а інколи й більшого розгалуження. Так, від терміну *контракт*

утворюються похідні – контрактний, контрактація, контрактивний, яких не має власномовний термін угода.

Отже, порівняльний аналіз дає можливість для визначення семантичних розбіжностей та чинників, що приводять до їх виникнення: різних внутрішніх та зовнішніх семантичних структур, потенційної валентності терміну – можливості його сполучуваності з різними членами речення, морфемного складу терміну. Порівняльний аналіз синонімічних рядів у двох мовах показує семантичну тотожність або семантичну подібність між банківською термінологією німецькою та українською, що, у свою чергу, створює передумови для її коректного відтворення іншомовними засобами.

2.2. Семантичні розбіжності німецької банківської термінології та їх українських еквівалентів

Незважаючи на подібність означуваних процесів та явищ у термінології досліджуваних мов, між українськими та німецькими банківськими термінами існують семантичні розбіжності, зумовлені внутрішньою будовою слова, його зовнішньою сполучуваністю та стилістичною синонімією. Ці розбіжності виявляються як у смислових відтінках, так і структурній будові терміну.

Нами були проаналізовані статті економічних термінологічних словників та словників з бізнесу, зокрема словники видавництва Аспект (нім. *Aspekt*) і Гете університету. Ми встановили, що на семантичному рівні німецька банківська лексика, як і українська, є досить різноманітною за складом та ступенем синонімії та антонімії. Залежно від сфери позначення банківські терміни-антоніми німецької та української мов поділяються на такі групи:

1) терміни, які виражають контрадикторну протилежність і утворюють пари, члени яких позначають полярно протилежні поняття та взаємовиключають один одного, тобто заперечення одного з них дає визначення іншого. Прикладами контрадикторної антонімії можуть слугувати пари спільнокореневих термінів, один з яких утворений за допомогою словствірного префікса зі значенням

заперечення або відсутності певної ознаки, наприклад: *liquide Mittel – illiquide Mittel* (нім.) = ліквідні засоби – неліквідні засоби (укр.); *Umlaufvermögen – Anlagevermögen* (нім.) = оборотні активи – необоротні активи (укр.); *Rentabilität – Unrentabilität* (нім.) = рентабельність – нерентабельність (укр.); *Aufgeld – Abgeld* (нім.) = преміум – знижка (укр.); *gesicherte Anleihe – ungesicherte Anleihe* (нім.) = забезпечена облігація – незабезпечена облігація (укр.)

Контрадикторні терміни можуть мати як однакові (*liquide Mittel* (нім.) – ліквідні засоби (укр.)), так і різні (*Umlaufvermögen* (нім.) – оборотні активи (укр.)) корені в українській та німецькій мовах;

2) терміни, що виражають контрарну протилежність і передбачають існування проміжного терміна. У контрарному зіставленні утворюється антонімічний ряд, в якому лише крайні члени виражають антонімію, а середні вказують на збільшення чи зменшення якісної ознаки. Такі термінологічні ряди не є типовими для досліджуваних терміносистем. Прикладом такої антонімії можуть бути наступні терміни: *hohe Inflation – gemäßigte Inflation – niedrige Inflation* (нім.) = висока інфляція – помірна інфляція – низька інфляція (укр.); *hohe Zinsen – niedrige Zinsen – minimale Zinsen* (нім.) = високий відсоток – низький відсоток – мінімальний відсоток (укр.); *langfristiger Kredit – mittelfristiger Kredit – kurzfristiger Kredit* (нім.) = довготерміновий кредит – середньотерміновий кредит – короткотерміновий кредит (укр.). Ці антонімічні ряди є ідентичними в досліджуваних термінологіях обох мов;

3) терміни, що виражають комплементарність. Це означає, що складники таких пар не містять у собі жодної негативної ознаки, а несуть лише нейтральну сутність. Комплементарну пару також не можна розширити шляхом додавання проміжного компонента. Наприклад: *festgelegter Kurs – frei schwebender Kurs (der Währung)* (нім.) = фіксований курс – змінний курс (валюти) (укр.); *ausländische Währung – nationale Währung* (нім.) = національна валюта – іноземна валюта (укр.); *innere Anleihe – äußere Anleihe* (нім.) = внутрішня позика – зовнішня позика

(укр.); *unkündbare Hypothek – kurzfristige Hypothek* (нім.) = безстрокова іпотека – короткострокова іпотека (укр.);

4) терміни, які позначають векторну протилежність різноспрямованих ознак, дій, властивостей. Вони включають в себе усі семантичні характеристики комплементарних антонімів, що доповнюються лише наявністю спрямування.

Прикладом таких можуть слугувати наступні словосполучення: *ein Konto eröffnen – ein Konto löschen* (нім.) = відкривати рахунок – закривати рахунок (укр.); *Geld einzahlen – Geld abheben* (нім.) = вносити гроші – забирати гроші (укр.); *Zinsen erhalten – Zinsen entrichten* (нім.) = одержувати відсотки – сплачувати відсотки

(укр.) [Перепелиця, 37].

Після проведення структурного аналізу антонімічних лексичних одиниць банківської сфери української та німецької мов були виділені різнокореневі та спільнокореневі еквівалентні пари. Дана класифікація дає нам усі підстави

стверджувати, що в термінологічних системах банківської сфери обох мов найширше представлені антонімічні відношення контрадикторного та комплементарного типу і значно рідше – контрарного та векторного. Слід

наголосити на тому, що серед різнокореневих антонімів у терміносистемах присутня незначна кількість інтернаціональних лексем, які є парами-запозиченнями, наприклад: *Inflation – Deflation* (нім.); *Debitor – Kreditor* (нім.); *Haftungshöchstbetrag – Haftungsminimalbetrag* (нім.); *Höchstzinssatz – Mindestzinssatz* (нім.).

Окрім цього, у сфері банківської термінології розповсюджено явище безеквівалентної лексики, тобто слова або словосполучення, які позначають предмети, явища, процеси, але на цьому етапі розвитку мови не мають еквівалентів нерекладу. Найчастіше до таких одиниць належать: назви фінансових

компаній та банківських установ, терміни банківської справи та галузі економіки, а також терміни-оказіоналізми (терміни, більшість яких позначають товари та

послуги, аналогів яким немає в українських банківських системах, наприклад, *Deutsche Bank EUROCARD*). Ці терміни характеризуються нестандартним

написанням, наявністю в структурі терміна англіцизмів, специфічною оформленістю, утворенням за допомогою складання іменникових основ. Найпоширенішим способом перекладу назв банків та компаній є транелітерація з

використанням двох варіантів написання назв – із лапками і без них: *Mit der PostBank sparen Sie sicher* (нім.) – з банком ПостБанк «ПостБанк» ваші збереження у безпеці (укр.) (Perspektiven).

Серед структур термінів банківської сфери можемо виділити такі спільні для німецьких і українських синонімічних рядів структурні типи:

1) терміни-однослови: *Prozent* (нім.) - *процент* (укр.); *Profit* (нім.) - *прибуток* (укр.);

2) терміни-словосполучення - *Sachanlage* (нім.) - *наявні засоби* (укр.); *Termingeldanlage* (нім.) - *строковий депозит* (укр.);

3) аббревіатури: *DTAUS* (*Datenträgeraustauschformat*) (нім.) – *формат обміну даних* (укр.); *EWU* (*Europäische Wirtschafts- und Währungsunion*) (нім.) – *Європейський економічний та валютний союз* (укр.).

Для дослідження термінів-словосполучень беремо класифікацію, запропоновану Т. В. Михайловою [Михайлова, 3], яка базується на відмінностях протиставлених атрибутів у словосполученнях. Відповідно компоненти, що протиставляються в термінах-словосполученнях, поділяються на три групи:

1) атрибутиви, що мають антонімічні зв'язки і в загальноживаній мові: *eröffnen – abschließen* (нім.) = *відкривати – закривати* (укр.) (*Konto eröffnen – Konto abschließen* (нім.) = *відкривати рахунок – закривати рахунок* (укр.)); *hohe – gemäßigte – niedrige* (нім.) = *високий – помірний – низький* (укр.) (*hohe Inflation – gemäßigte Inflation – niedrige Inflation* (нім.) = *висока інфляція – помірна інфляція – низька інфляція* (укр.)); *kurzfristig – langfristig* (нім.) = *довгостроковий – короткостроковий* (укр.) (*kurzfristige Einlage – langfristige Einlage* (нім.) = *довгостроковий внесок – короткостроковий внесок* (укр.));

2) атрибутиви, що антонімізуються і в інших терміносистемах, зокрема в архітектурній, юридичній, лінгвістичній та термінології точних наук: *horizontal* –

vertikal (нім.) = горизонтальний – вертикальний (укр.) (*horizontale Fusion* – *vertikale Fusion* (нім.) = горизонтальне злиття – вертикальне злиття (укр.); *äußerliche* – *innerliche* (нім.) = зовнішній – внутрішній (укр.) (*äußerlicher Vertrag* – *innerlicher Vertrag* (нім.) = зовнішній контракт – внутрішній контракт (укр.);

rechtmäßiger – *unrechtmäßiger* (нім.) = законний – незаконний (укр.) (*rechtmäßiger Besitzer* – *unrechtmäßiger Besitzer* (нім.) = законний власник – незаконний власник (укр.);

3) атрибутиви, що перебувають в антонімічних зв'язках лише в межах банківської терміносистеми: *innere Anleihe* – *äußere Anleihe* (нім.) = внутрішня позика – зовнішня позика (укр.);

belegmäßiger Wechsel – *belegloser Wechsel* (нім.) = документована тратта – недokumentована тратта (укр.); *befristete Tratte* – *unbefristete Tratte* (нім.) = строкова тратта – безстрокова тратта (укр.); *fester Wechselkurs* – *fre schwebender Wechselkurs* (нім.) = фіксований валютний курс – змінний валютний курс (укр.).

Приклади засвідчують, що антонімічні пари такого типу є регулярними в німецькій банківській термінологічній лексиці, аніж в українській.

Особливу увагу у німецькій мові привертають також терміни-композиції банківської справи. Вони утворюються за такими схемами: іменник + іменник

(приклад: (нім.) *die Abschlussgebühr* – (укр.) *Закриття зборів*), іменник + прикметник (приклад: (нім.) *kostenfrei* – (укр.) *безкоштовний*), дієприкметник + іменник (приклад: (нім.) *der optimierter Prozess* – (укр.) *оптимізований процес*),

числівник + прикметник (приклад: (нім.) *drittgrößten* – (укр.) *третій за величиною*). Найчастіше такі одиниці перекладаються за допомогою калькування, знаходячи в мові перекладу відповідники (приклад: (нім.) *das Sperrkonto* – (укр.) *зблокований рахунок*).

Таким чином бачимо, що структури банківських термінів на позначення одних і тих об'єктів або явищ часто не збігаються. Особливо характерно це для термінів словосполучень, які у німецькій мові представлені переважно поліморфними структурами, а в українській синтаксичними

словосполученнями, тому що для німецької мови характерне поєднання кількох коренів в одне слово.

Щодо семантичної варіативності, то в німецькій і в українській терміносистемах виділяємо такі групи синонімічних рядів за наповненістю:

- двокомпонентні;
- трикомпонентні;
- з чотирма і більше компонентами, які трапляються вкрай рідко в обох терміносистемах.

Збіг кількості компонентів в ідентичних синонімічних рядах німецької та української мов не є абсолютним, наприклад: *Kreditgewährung* = *Krediteinräumung* = *Kreditierung* (нім.) – Надання кредиту = надання кредиту = кредитування (укр.); *Nationalwährung* = *Landeswährung* = *Binnenwährung* (нім.) – Національна валюта = національна валюта = внутрішня валюта (укр.); *Hypothek* = *Zinssatz* = *Grundpfand* (нім.) – Іпотека = процентна ставка = іпотека (укр.).

Еквіваленти одного і того самого терміну в українській та німецькій мові називають терміни-варіанти – тотожними термінологічними одиницями, що відрізняються деякими розбіжностями: місцем наголосу, фонетичним варіюванням, афіксами або їхнім поєднанням [Радченко. 23]. Згідно з цим трактуванням виділяємо такі групи варіантів термінів:

1) фонетичні варіанти: серед банківської термінологічної лексики трапляється явище подвійної орфографії, яке з'явилося внаслідок транслітераційного освоєння запозичених термінів: *Cheque* (нім.) - чек (укр.); *Indossateur* (нім.) - індосант (укр.). Фонетичні варіанти серед автохтонних терміноодиниць банківських термінологій як української, так і німецької мов трапляються еказіонально;

2) морфологічні варіанти: *Abklärungskonto* (нім.) – роз'яснювальний рахунок (укр.), *Finanzausstattung* (нім.) – фінансові ресурси (укр.);

3) синтаксичні варіанти, що розрізняються порядком компонентів. Вони можуть бути використані як з прийменником, так і без нього: *Wechselkurs* (нім.) – курс обміну валют (укр.); *Absatzmarkt* (нім.) – ринок збуту (укр.);

4) комбіновані варіанти – розбіжності плану вираження виявляються в термінах на різних мовних рівнях. Найчастішими з комбінованих варіантів які можна зустріти є акцентно-словотвірні варіанти, які характерні більшою мірою для української термінологічної лексики. Синонімія еквівалентів характеризується лише частковим збігом визначальних ознак. Взаємозамінність відносних синонімів обмежена та здійснюється на основі контексту [Перепелиця, 9].

На основі проведеного порівняльного аналізу ми можемо стверджувати, що різнокореневі еквіваленти в досліджуваних термінологічних системах представлені переважно більшою кількістю, ніж спільнокореневі. Хоча досить велику кількість лексики банківських термінологічних систем становлять інтернаціональні запозичення, варто зазначити, що головним джерелом формування термінології банківської лексики була і є лексика загальноживаного характеру. Це призводить до синонімії в термінологічній системі, що становить одну з особливостей формування сучасної банківської термінології [Майтова, 56].

Так, у німецького слова *steigen* в банківських та фінансових документах є чимала кількість синонімів: *sich erhöhen, aufholen, klettern* тощо, більшість з цих синонімів широко використовується і у загальноживаній лексиці.

Банківські терміни української та німецької мов мають переважно підрядну структуру, де існують головний компонент і залежний. Переважно в ролі головного компонента виступає іменник, який виражає родові поняття даної термінологічної системи. Залежні компоненти найчастіше представляються прикметниками, дієприкметниками, числівниками, іменниками (з прийменником чи без нього) і виражають протилежні ознаки родового поняття. Найрозповсюдженішими префіксами протилежного значення в цій категорії в

німецькій мові є *un-, in-, im-, nicht-*, а в українській – *не-* та *без-*. Антонімізація досягається також шляхом використання парних полярних префіксів:

interne Prüfung – externe Prüfung (нім.) = *внутрішній аудит – зовнішній аудит* (укр.); *Namensaktien – nicht eingetragene Aktien* (нім.) = *зареєстровані акції – незареєстровані акції* (укр.);

Також антонімізації можна досягти шляхом використання полярних суфіксів, які фіксуються переважно в антонімічних парах іменників німецької мови: *Indosat – Indosant* (нім.) = *індосат – індосант* (укр.); *Trassant*

– *Trassat* (нім.) = *векселедавець – векселеотримувач* (укр.). Антонімічні

відношення даного типу зустрічаються однаковою мірою як в німецькій, так і в українській термінологічних системах [Кантемір, 128-129].

В обох мовах широко розповсюджено використання парних полярних прийменників: *über Nominalwert – unter Nominalwert* (нім.) = *вище номіналу – нижче номіналу* (укр.); *ex Zinsen – samt Anhang* (нім.) = *з відсотками – без відсотків* (укр.). Цей тип формування антонімічних пар частіше вживається в

німецькій термінологічній лексиці. А утворення полярних складних слів фіксується переважно в українських антонімічних парах: *короткострокова позика – середньострокова позика – довгострокова позика* (укр.) = *kurzfristiger Kredit – mittelfristiger Kredit – langfristiger Kredit* (нім.); *векселедавець – векселеотримувач* (укр.) = *Trassant – Trassat* (нім.); *платоспроможність – неплатоспроможність* (укр.) = *Solvenz – Insolvenz* (нім.). Збіг кількості

компонентів в ідентичних еквівалентних словосполученнях німецької та української мов не є абсолютним, тому і кількість відповідних словосполучень у досліджуваних мовах не є ідентичною.

Аналіз українсько-німецьких еквівалентів лексем банківської терміносистеми свідчить про те, що семантична і лексико-граматична тотожність термінів в обох мовах не є абсолютною, але все ж таки ми можемо зафіксувати

наявність високої точності відповідності у термінологічних системах німецької та української мов. Зіставний аналіз банківських термінів-антонімів німецької та

української мов. Зіставний аналіз банківських термінів-антонімів німецької та

української мов на семантичному рівні свідчить про наявність контрадикторних, контрарних, комплементарних та векторних антонімічних відношень. Проте як в німецькій, так і в українській мовах терміни антоніми контрадикторного та комплементарного типу представлені значно ширше, ніж векторні та контрарні.

Нами було встановлено, що в обох досліджуваних термінологічних системах переважають різнокореневі еквіваленти. Із результатів дослідження випливає, що найбільш регулярними в обох термінологічних системах є двокомпонентні словосполучення. Наявність антонімічно-синонімічних відношень в аналізованих терміносистемах фіксуємо у спільнокорневих і різнокорневих антонімічних рядах.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

РОЗДІЛ 3

ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ НІМЕЦЬКОЇ БАНКІВСЬКОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ НІМЕЦЬКОЮ МОВОЮ

Термінологічна лексика є важливою частиною словника будь-якої сучасної мови. Термінологічна лексика демонструє розвиток носіїв мови у певній сфері науки, що зумовлює розширення та розгалуження терміносистем, які потребують упорядкування, систематизації та стандартизації. Слово, як основна мовна одиниця, здатне співвідноситися із позамовними явищами та їх еволюцією, тому воно не залишається незмінним, а може змінюватися відповідно до потреб людини. Виявом цієї потенції є багатозначність, яку слід розпізнати не тільки як стап, але і як процес, адже будь-яке моносемантичне слово еventуально може набути статусу багатозначного. Тому багато німецьких банківських термінів-іменників є багатозначними, що і зумовлює основні особливості відтворення їх семантики українською мовою.

3.1. Відтворення семантики німецьких банківських термінів - іменників і прикметників українською мовою

Говорячи про багатозначність, послуговуємося терміном полісемія, бо він уживається в науковій літературі для позначення саме лексичної багатозначності.

Полісемія – це вживання одного й того самого слова у двох або більше значеннях, або, іншими словами, наявність у семантичній структурі слова більше ніж одного значення.

Незважаючи на те, що у фаховій мові явище полісемії небажане, оскільки порушує зумовлене потребами спеціальної номінації прагнення до збереження однозначної відповідності між референтом і знаком, що його номінує, воно широко представлене термінами іменниками та прикметниками.

У процесі дослідження німецьких банківських термінів на синхронному зрізі ми проаналізували 752 полісемічних іменника та 52 прикметники. Матеріалом для дослідження стали економічний словник Завальського та 16-

томний словник братів Грімм. Також були залучені до доперекладацького аналізу банківську термінологію зі словників Дуден (англ. *Duden*), Вікісловник (англ. *Wiktionary*) та періодичних видань.

Переважає більшість термінів – двозначні – 491 одиниця (72,3%),

наприклад:

der Artikel 1. Warengattung “артикул, товар”; 2. Vertragspunkt “стаття, пункт”;
dienstlich 1. den Dienst betreffend “службовий, діловий”, 2) offiziell “офіційний”.

Три значення мають 233 термінів (29,1%), наприклад:

effektiv 1. wirklich “фактичний дійсний”; 2. wirksam “дієвий ефективний”; 3) verfügbar “наявний”;
die Einziehung 1. Inkasso “інкасація”; 2. Eintreibung “забирання, позбавлення”; 3. Konfiskation “конфіскація”.

Чотири значення зафіксовано в 40 термінах (5,8%), наприклад:

die Entlastung 1. Billigung “погодження”; 2. Gutschrift “занесення в кредит”;
3. Befreiung von etwas “звільнення від обов’язків”; 4. Erleichterung “зменшення навантаження”;

die Order 1. Anweisung “ордер, розпорядження”; 2. Verfügungsklausel “наказ”; 3. Bestellung “замовлення”; 4. Auftragschein “замовлення-наряд”;

der Wert 1. Preis “вартість, ціна”; 2. Börsenwerte “цінні папери”; 3. Kennzahl “показник”; 4. Bedeutung “цінність, значення”.

Лише 16 лексичних одиниць (2,5%) є п’ятизначними, наприклад:

die Leistung 1. geleistete Arbeit “виріток, виконана робота”; 2. Durchführung “виконання”; 3. Dienstleistungen “послуги”; 4. Leistungsfähigkeit “продуктивність, потужність”; 5. Zahlung “плагіж, виплата” [Дьяков, 164];

die Aufnahme 1. Inanspruchnahme “одержання”; 2. Einbeziehung “прийняття”;
3. Einstellung “прийом на роботу”; 4. Aufzeichnung “укладання”; 5. Beginn “початок”.

Відомо, що для перекладу лексико-семантичних варіантів багатозначного слова виділяють три основні типи полісемії: радіальну, ланцюжкову і радіально-

ланцюжкову. Способи відтворення цієї лексики українською мовою можуть різнитися.

Виявлено, що більшість німецьких економічних полісемічних термінів (522 одиниці – 65%) належить до радіального типу, наприклад:

der Abzug 1. Verminderung “скорочення, утримання”; 2. Abgaben “відрахування, податки”; 3. Abschlag “знижка”;

die Betriebsmittel 1. Investitionsgüter “засоби виробництва”; 2. Betriebskapital “робочий капітал”; 3. technische Einrichtung “технічне устаткування підприємства”;

offen 1. bilanzmäßig ausgewiesen “той що відображений у балансі”; 3. offensichtlich “очевидний”; 4. vakant “вакантний”; 5. frei zugänglich “із вільним доступом”.

Інша велика група термінів (265 одиниць – 33%) радіально-ланцюжкового типу, наприклад:

die Delegation 1. Schuldüberweisung “переведення боргу на іншу особу”; 2. Übertragung von Zuständigkeiten “делегування”; 3. Abordnung “делегація”;

die Entlastung 1. Billigung “погодження”; 2. Gutschrift “занесення в кредит”; 3. Befreiung von etwas “звільнення від обов’язків”; 4. Erleichterung “зменшення навантаження”.

Незначна кількість німецьких полісемічних термінів (16 одиниць – 2%) належить до ланцюгового типу. Кожне наступне значення такого терміна похідне від попереднього, тому на українську мову може перекладатися роз’яснення терміна, наприклад:

die Vorleistung 1. Ergebnis “результат, підсумок”; 2. Bezahlung “платіж”; 3. Ausgaben “видатки на майбутнє”;

die Rückvergütung 1. Erstattung “відшкодування”; 2. Bonifikation “грошова винагорода, бонус”.

Іншою характерною особливістю термінів іменників, яку треба брати до уваги при перекладі, є терміни - композити. Поняття “композит” у мовознавстві

сприймається у широкому і вузькому розумінні. Широке трактування композитів полягає в розумінні їх як складних слів, утворених з двох або кількох слів, основ чи коренів, об'єднаних в одну лексичну одиницю, яка набула формально-граматичних і семантичних ознак окремого слова. У вузькому розумінні композити (лат. *compositus* – складник, складений з частин) – це складні слова, утворені основоскладанням [Клименко, 111]. Саме в цьому значенні тепер вживається термін “композит” на позначення слів, утворених складанням основ.

Розгляд німецьких термінів-композитів дозволив розподілити їх на 3 групи.

При цьому один і той самий композит може входити до різних груп. До першої входять детермінантні композити 1-го та 2-го іменникового словотвірного типу із узагальнюючими означальними компонентами *Ideal-, Real-, Realität-, Objektiv-, Subjektiv-*. Такі узагальнюючі компоненти використовуються у німецькій банківській термінології з метою протиставлення певного типу термінів-композитів термінам-композитам із протилежним означувальним компонентом. Утворені композити є гіперонімами цілих термінологічно-понятійних полів, що протиставляються. Отже, такі прикметникові детермінанти вступають один з одним у специфічні термінологічно-парадигматичні (синонімічні, антонімічні, гіперо-гіпонімічні) відношення, не характерні для їхніх загальномовних дублетів.

До другої групи віднесено так звані гібридні двочленні композити, тобто ті, що містять один інтернаціональний й один національний компонент (*Effektivlohn, Seniorenheim* та ін.). З-поміж них виділяються утворення з оманливою для нефахівця мотивацією. З точки зору перекладу такі одиниці є проблематичними ще й тому, що вони, як правило, належать до культурно специфічної банківської лексики, переклад якої вимагає додаткових засобів передачі змісту, зокрема різних видів лексичної експансії.

До третьої групи належать композити, що складаються виключно з інтернаціональних складових, мотивація яких для українського білінгва може видатися прозорою, оскільки в українській мові можливе утворення подібних терміносполучень, проте з іншими сумарними значеннями.

Багато термінів іменників представлені аббревіатурами. І для німецької, і для української мови характерне паралельне вживання терміна-аббревіатури і словосполучення: *EZB = Europäische Zentralbank / ЄЦБ = Європейський*

центральний банк; FRS = Federal Reserve System / ФРС = Федеральна резервна система; BIZ = Bank für internationalen Zahlungsausgleich / БМР = Банк

міжнародних розрахунків. В окремих випадках збіг синонімічних пар цього типу в німецькій і українській мові є абсолютним, проте фіксується оказіонально.

Серед німецької термінологіки фіксуємо й омокроніми (аббревіатури, тотожні з повнозначними словами): *FIN = Fahrzeug Identifizierungsnummer, BHI = Bank für*

Handel und Industrie, IBB = Internationales Bankhaus Bodensee. Омокроніми не є характерними для української банківської термінологіки.

3.2. Відтворення семантики німецьких банківських фразеологічних термінів українською мовою

Поняття фразеологізму дещо відрізняється у терміносистемах від загальнозвживаної лексики. Якщо для непрофесійної лексики фразеологізм – це стійке невмотивоване словосполучення на позначення предмету, ознаки, дії чи

явища, то у терміносистемах фразеологічними термінами називають безеквівалентні терміни, тобто ті, які не мають адекватних відповідників у мові

перекладу. Такі лексеми часто неможливо знайти в словнику, проте це не означає, що передати зміст таких лексем на іншу мову неможливо. Проблема

фразеологічних термінів є досить поширеною при перекладі банківських текстів з німецької мови українською через те, що такі тексти складаються з

безлічі лексичних одиниць, які не мають регулярних відповідностей в українській мові. До таких ми відносимо:

- назви банків, фінансових інститутів і компаній;
- термінологічні одиниці оказіонального характеру;
- деякі банківські та загальноекономічні терміни.

Найбільш поширеним способом передачі назв банків, фінансових інститутів і компаній є традиційний прийом транслітерації, при цьому використовуються два варіанти написання назв – в чапках і без ланок:

Die Postbank bietet Ihnen all die Zugangsmöglichkeiten, die Sie von einer modernen Multikanal-Bank erwarten können: per Telefon, über das Internet oder in allen größeren Filialen der Deutschen Post (нім.). – “Постбанк” як сучасний багатоканальний банк пропонує Вам всі існуючі способи доступу: по телефону, через інтернет чи в усіх великих філіалах “Дойче пост” (укр.).

Willkommen bei der Citibank (нім.)! – Ласкаво просимо в Сітібанк (укр.)!

У деяких випадках найбільш раціональним є використання сучасного способу передачі назв – оригінальне написання іноземною мовою:

Sie finden bei der Citibank günstige Konditionen und Zinsen (нім.). – Citibank пропонує Вам вигідні умови кредитування та високі відсотки по вкладам (укр.).

Basierend auf dem Rating der anerkannten Agentur Standard & Poor's unterbreiten wir Ihnen einen Ihren Vorstellungen entsprechenden Anlagevorschlag (нім.). – Грунтуючись на дані відомого рейтингового агентства Standard & Poor's, ми оберемо Вам такий варіант розміщення капіталу, який відповідає Вашим бажанням и вимогам (укр.).

Найбільшу складність при перекладі становлять фразеологічні терміни оказіонального характеру, більшість з них називають абсолютно нові банківські послуги або форми обслуговування для яких немає відповідників в українській банківській сфері. Крім того, труднощі можуть бути обумовлені такими характеристиками оказіональних термінів, як нестандартний варіант написання, включенням в структуру англіцизмів, функціонуванням у формі складного іменника, утвореного шляхом складання двох або більшої кількості основ, наприклад: *Deutsche Bank-Bausparen, Citibank Rendite Plus, Sparta Cash, All-inclusive-Konto, CitiBest, Echtzeit-Brokerage-System, Realtime-Kurs-Abfrage, db AktivKonto, LBS-Bausparer, Deutsche Bank EUROCARD, Dresdner OnlineDepot.*

Відтворюючи okazіоналізми, що в своїй структурі містять англiцизми, найвдалішим способом є застосування оригінального написання іноземною мовою:

Besuchen Sie uns einfach in der Filiale oder rufen Sie uns unter ... (24-Hour CitiPhone Banking) an. (нім.) – Відвідайте наш філіал або зателефонуйте в 24-Hour CitiPhone Banking за телефоном ... (укр.)

Крім того, можна застосовувати оригінальне написання іноземною мовою додаючи пояснюючі елементи, які забезпечують розуміння банківської реалії:

Finanzielle Freiheit mit der Visa Gold Karte (нім.) – Фінансова незалежність з карткою Visa Gold Karte (укр.).

Ganz einfach – der db DispoKredit zu Ihrem persönlichen Konto (нім.) – Дуже просто – послуга db DispoKredit на Ваш персональний рахунок (укр.).

Mit dem Dresdner Online Depot gestalten Sie Ihr Wertpapiergeschäft selbst (нім.) – З послугою Dresdner Online Depot Ви можете самостійно виконувати операції з цінними паперами (укр.).

При перекладі деяких okazіональних фразеологічних одиниць, які містять в своїй структурі назву банку, ми можемо застосовувати комбінації транслітерації та одного зі способів перекладу термінів зазначених вище:

1) транслітерація + описовий переклад: *Deutsche Bank-Bausparen (нім.)* – послуга “Дойче банка” з накопичення грошових коштів на житлове будівництво (укр.); *Citibank Finanzierungsberatung (нім.)* – консультування Ситибанка з питань фінансування (укр.);

2) транслітерація + підстановка: *Deutsche Bank-Obligation (нім.)* – облігація “Дойче банка” (укр.); *Dresdner Bank Geldautomat (нім.)* – банкомат Дрезднер банка (укр.).

У зв'язку з тим, що німецька банківська система в порівнянні з українською вважається більш високорозвиненою, для деяких банківських термінів на німецькій мові не існує сталих відповідників в українській мові. У таких випадках ми звертаємося в основному до описового перекладу, він полягає в розкритті

значення лексичної одиниці іноземної мови за допомогою розгорнутих словосполучень.

Attraktives Versicherungspaket mit: Auslandsreisekrankenversicherung, Reiserücktrittskostenversicherung, Auslandsreiseunfallversicherung (нім.) –

Привабливий пакет послуг страхування включає: страхування на випадок хвороби під час поїздки за кордон, страхування витрат на випадок відмови від поїздки, страхування від нещасного випадку під час поїздки за кордон (укр.).

Ein wichtiger Schritt zu den eigenen vier Wänden wie auch zu deren Modernisierung ist das Bausparen (нім.) – Важливим кроком на шляху до особистої

квартири, а також до її модернізації є накопичення коштів на житлове будівництво (укр.).

Частина фразеологізмів, які не мають еквівалентів, перекладається з німецької мови на українську за допомогою прийому калькування, а саме - шляхом

заміни складових частин складних слів в іноземній мові їх прямими лексичними відповідниками в мові перекладу. Оскільки в українській мові складні слова є маловживаними, то складові частини складного слова німецької мови об'єднуються в українській мові в словосполучення відповідно з його правилами

лексико-граматичної сполучуваності: *Lohnkonto (нім.)* – заробітний рахунок (укр.); *Kreditkonto (нім.)* – кредитний рахунок (укр.); *Kapitalversicherung (нім.)* – страхування капіталу (укр.); *Aktienfonds (нім.)* – фонди акцій (укр.).

Для лексичної одиниці іноземної мови, яка не має в мові перекладу точних еквівалентів, шляхом підбору найближчої за значенням одиниці створюються аналоги, тобто здійснюється наблизжений переклад:

Reisezahlungsmittel (нім.) – міжнародні засоби платежу (укр.); *Risiko-Lebensversicherung (нім.)* – страхування життя/страхування від нещасних випадків (укр.). У ряді випадків при передачі значення безеквівалентної лексики

перекладачеві доводиться вдаватися до прийому адекватної заміни, тобто перекладач, виходячи зі змісту цілого, замінює одне поняття іншим, функціонально йому рівноцінним:

Ab 3.000 EUR Einlage ein sattes Zins-Plus: je höher die Einlage, desto höher der Zinssatz (нім.). – Розмір вкладу від 3.000 євро забезпечує високий відсоток: чим більше розмір вкладу, тим вище відсоткова ставка (укр.).

Terminvereinbarung für die Vor-Ort-Beratung bei Ihnen mit einem mobilen Kundenberater unter ... (нім.). – Узгодження дати Вашої консультації у Вас вдома або в офісі з оператором по телефону (укр.).

3.3. Відтворення семантики німецьких банківських термінів-запозичень українською мовою

Використання термінів-запозичень є загальновизнаним явищем в українській термінології. Необхідність та коректність їх відтворення іншою мовою неодноразово висвітлювалає перекладознавцями. Терміни-запозичення слід відрізнити від міжнародних термінів. Термінами-запозиченнями вважаються слова двох різних мов, які мають однакову чи майже однакову форму, але можуть відрізнитися за значенням та за суттю явищ, які вони позначають. У професійному світі перекладознавства вони ще відомі як “фальшиві друзі перекладача”, тому що часто перекладач довіряється звучанню слова, через що потім опиняється в незручному становищі.

Мовознавці розрізняють серед українських та німецьких банківських термінів повні міжмовні запозичення та неповні або часткові міжмовні запозичення. До повних міжмовних запозичень в особливу групу відносять омпари, німецькі члени яких у підмові права традиційно вживаються у множині, позначаючи збірні поняття. Такі запозичення у німецько-українських терміногрупах розглядаються як повна міжмовна термінологічна омонімія.

Неповні міжмовні термінологічні запозичення розрізняють на основі різних типологій їхніх корелятивних розбіжностей, які у конкретних випадках перетинаються і доповнюють одна одну.

При порівнянні семантичних структур термінів запозичень нами було встановлено три типи формальних розбіжностей семантичної структури:

сигніфікативно-понятійні розбіжності, термінологічно-узусні розбіжності та культурно-специфічні розбіжності.

До сигніфікативно-понятійних розбіжностей відносять наступні види розбіжностей, які виникають внаслідок:

а) нетотожності домінуючої семи у загальному обсязі термінологічних значень, типу “процесуальність - результативність”. Наприклад: *Amortisationsfond* (нім.) – амортизаційний фонд/стаття балансу, яка передбачає чистий прибуток та призначена для амортизації капіталовкладень (укр.); *Ausgleichskonto* (нім.) – допоміжний рахунок, на якому протягом року відображаються витрати за видами і статтями (укр.);

б) нетотожності типу “явище - суб'єкт/об'єкт”. Наприклад: *Mahnbrief* (нім.) – письмове нагадування про виплату боргу (укр.); *Löschzeit* (нім.) – термін розвантаження (укр.);

в) різних ступенів абстрактності. Наприклад: *Abfindung* (нім.) 1. погашення / повернення боргу, кінцевий розрахунок 2. компенсація / відшкодування збитків 3. виплата винагороди 4. відновлення майнових прав 5. досягнення домовленості (укр.);

г) гіперо-гіпонімічних відношень у межах терміносистем. Наприклад: *Kasco* (нім.) – каско (страхування транспортного засобу) (укр.);

До термінологічно-узусних розбіжностей відносять наступні:

а) хронологічні розбіжності типу “застарілий термін – сучасний (частотний) термін” (наприклад *Amortisationsfond* (нім.) – стаття балансу, яка передбачає чистий прибуток та призначена для амортизації капіталовкладень (укр.);

б) функціонально-стильові розбіжності у межах правничої мови типу “неофіційний термін - офіційний (рекомендований) термін” Наприклад: *EinbüÙe erleiden* (нім.) – нести збитки (укр.);

в) розбіжність типу “термін високого стилю – нейтральний або універсальний термін” (наприклад *Bankengelder* (нім.) – банківські гроші (укр.);

г) розбіжність типу “нетиповий/ типовий для національної мови-носія термін” (як правило стосується опозиції за схемою німецький нетиповий термін-латинізм – український типовий термін-латинізм, наприклад, *Administration* (нім.)

- адміністрація (укр.); *Akt* (нім.) (у значенні документ) - акт (укр.); *Appellation* (нім.) - апеляція (укр.); *Parität* (нім.) – 1. паритет, рівність, співвідношення, яке лежить в основі обміну 2. фрахтовий паритет (укр.); *Konfiskation* (нім.) - конфіскація (укр.); *Protest* (нім.) - протест (укр.), та ін.

д) розбіжність типу “німецький маловживаний (нетиповий) гіперонім-латинізм – український широкоживаний (типовий) гіперонім-латинізм”, яка

виділяється у зв'язку з необхідністю дослідження термінологічно-понятійних полів, що утворюються навколо таких гіперонімів (наприклад, *Die Bankenberechtigung* (нім.) – повноваження на здійснення банківських операцій (укр.)

До культурно-специфічних розбіжностей відносимо розбіжності за типом “культурно-специфічний термін-аналог у банківській терміносистемі відсутній за наявності формально-паралельного аналога в інших терміносистемах або сферах мовного вжитку”.

Крім того існують терміно-групи, які були сформовані в зв'язку з внутрішньомовною паронімією у німецькій мові. За типом розбіжностей такі терміно-групи можемо поділити на такі підвиди:

1) сигніфікативні розбіжності за наступними типами:

а) “процес – результат” (наприклад, *Alimentation* (нім.) – *Alimentierung* (нім.)

аліменти (укр.); *Legitimation* (нім.) – *Legitimität* (нім.) – легітимність (укр.); *Akt* (нім.) – *Akte* (нім.) – акт (укр.); *Aktie* (нім.) – *Aktion* (нім.) – акція (укр.);

б) за розбіжністю “процес – процес”, коли при перекладі необхідно зважати на те що саме передає термін – процес, чи його результат, наприклад, *Delegation*

(нім.) – *Delegierung* (нім.) – делегація (укр.) - делегування (укр.); *Normung* (нім.) –

Normierung (нім.) – стандартизація (укр.) – нормалізація (укр.); *Qualifikation*

(нім.) – *Qualifizierung* (нім.) – кваліфікація (укр.); *Sozialisation* (нім.) – *Sozialisierung* (нім.) – соціалізація (укр.);
 2) формально-граматичні розбіжності:

а) розбіжності у словотвірному способі та роді (наприклад, *Akt* (чол.) (нім.)

– *Akte* (жін.) (нім.) – акт (чол.) (укр.); *Deputat* (сер.) (нім.) – *Deputierte* (чол./жін.)

(нім.) – депутат (чол./жін.) (укр.); *Delegat* (чол.) (нім.) – *Delegierte* (чол./жін.)

(нім.) – делегат (чол./жін.) (укр.); *Dividend* (чол.) (нім.) – *Dividende* (жін.) (нім.) –

дивіденд (чол.) (укр.); *Zentrum* (сер.) (нім.) – центр (чол.) (укр.);

б) розбіжність “німецька традиційна множина - українська однина і

множина” (наприклад, *Akten* (множ.) (нім.) – особова справа (однина) (укр.);

в) афіксальні розбіжності, а саме розбіжність “суфікс-латинізм - суфікс-германізм” (наприклад, *Formalität* (нім.) – *Förmlichkeit* (нім.) – формальність

(укр.); *Delegation* (нім.) – *Delegierung* (нім.) - делегація (укр.) – делегування (укр.);

Korporation (нім.) – *Körperschaft* (нім.) – корпорація (укр.); *Partie* (нім.) - *Partei*

(нім.) – партія (укр.); *Sozialisation* (нім.) – *Sozialisierung* (нім.) – соціалізація (укр.);

Qualifikation (нім.) – *Qualifizierung* (нім.) – кваліфікація (укр.)). Слід звернути

увагу на те, що даний підтип надзвичайно важливий з огляду на запобігання

створенню калькованих відповідників на основі інтернаціональних морфем,

наприклад, коли білінгви-носії німецької мови утворюють терміноформу

Privatization, виходячи із міжмовної українсько-німецької відповідності суфіксів -

ація = -tion, замість існуючого усталеного *Privatisierung*, або *Registration* – замість

Registrierung тощо.

Мікростатистичний аналіз найбільш уживаніших перекладних

відповідників (з української мови на німецьку мову) свідчить про помилковість

надання переваги у вітчизняних перекладних словниках парам запозичень як

представникам найбільш узагальнених значень (гіперонімам) через те, що

українському гіпероніму не завжди можна знайти відповідний гіперонім-

інтернаціоналізм у німецькій мові. Саме тому під час укладання нових

перекладних словників надзвичайно важливо звертати увагу на специфіку таких

необхідних для банківських терміносистем термінологічних семантико-
понятійних полів, але при цьому враховувати особливості конкретної банківської
терміносистеми й надавати перевагу функціональним еквівалентам.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

ВИСНОВКИ

Банківська сфера була і залишається однією з важливих сфер у межах економіки. Оскільки Німеччина – це одна із країн великої сімки з потужною економікою, то німецька мова зачіпає банківську сферу і є досить впливовою.

Німецька економіка має вплив у тому числі на Україну, тому досить важливо правильно перекласти терміни з німецької мови на українську.

Важливо зауважити, що більшість слів німецької банківської термінології складається із запозичень. Це можуть бути і слова-інтернаціоналізми, і запозичення з таких мов як англійська, французька, італійська та латинь. Також

варто зауважити, що, окрім слів – запозичень, існують і суто німецькі слова, які запозичуються з німецької в інші мови. Досліджуючи це питання, також було зроблено висновок, що не тільки суто німецькі терміни беруть участь у

словотворчих процесах німецької мови, а і слова - запозичення теж можуть утворювати морфемі та поєднуватись з власне німецькими морфемами та навіть німецькими префіксами та суфіксами.

Що стосується методів перекладу німецької банківської термінології, то найчастіше використовуються підходи, такі як калькування та транскодування, а саме: транслітерування, транскрибування та адаптивне транскодування, можна також використовувати підходи модуляції, а також описово-пояснювальний переклад.

Специфіка перекладу банківських термінів німецької мови на українську залежить від структурно-семантичних особливостей банківських термінів у двох мовах.

У межах нашого дослідження ми дійшли до таких висновків:

До складу термінологічної лексики німецької та української мов входять однокомпонентні терміни, складні терміни, термінологічні словосполучення та аббревіатури. Своєрідність досліджуваних терміносистем виявляється в різній продуктивності названих способів термінотворення та в різній продуктивності певних словотвірних моделей. У ході дослідження банківської термінології було

з'ясовано, що банківські терміни можуть бути полісемічні, що є однією із складних проблем перекладацької діяльності.

Поміж банківських термінів зустрічаються також омоніми, які у свою чергу розширюють діапазон перекладацьких труднощів. Однією із характерних особливостей німецької банківської термінології є наявність великої кількості термінів-комполітів, що характеризуються структурно-семантичною складністю та без спеціальних фонових знань вони не можуть бути адекватно відтворені у процесі перекладу. Наявність у німецькій термінологічній підсистемі комполітів

з інкорпорованою семантикою вважається закономірністю у словотворенні німецької мови. У семантичних структурах вищезазначених банківських термінів певний об'єм семантики виражений латентно. Відтворюючи зміст таких термінів українською мовою, перекладач повинен застосувати прийом логічного розширення для експлікації прихованого змісту.

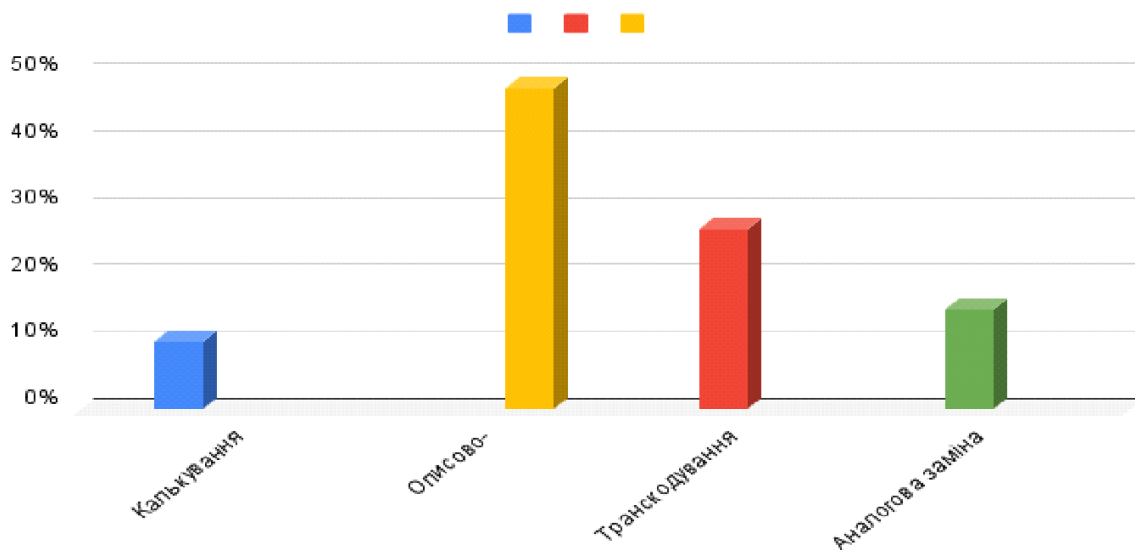
Для перекладу простих термінів-словосполучень використовуються такі прийоми: транскодування, конкретизація, аналогова заміна; для перекладу складних термінів доречним буде застосування наступних прийомів та трансформацій: калькування, конкретизація, аналогова заміна, описово-пояснювальний переклад, генералізація; для перекладу термінів-словосполучень було використано такі перекладацькі прийоми та трансформації: калькування, описово-пояснювальний переклад, аналогова заміна. Підсумовуючи результати дослідження, можемо зробити такі висновки:

- аналіз семантичного та морфологічного складу німецьких термінів показав, що вони представлені переважно іменниками та прикметниками;

- переклад банківських термінів потребує аналізу поняття вихідної мови задля осмислення семантики терміну та підбору доцільного прийому перекладу, за допомогою якого можна відтворити первинне значення;

- для перекладу німецької термінології українською мовою найчастіше використовується прийом калькування, описово-пояснювального перекладу, аналогової заміни, транскодування.

На графічній схемі чітко можна побачити відсоток використання кожного з прийомів на практиці:

-у банківських термінах чітко простежуються загальні вимоги до терміну:

стандартизованість, лаконічність, експресивна нейтральність, наявність дефініції;

збереження структури термінів під час перекладу українською мовою залежить від структури німецького терміну та від обраного прийому перекладу.

Проаналізувавши все вищезазначене, можна зробити висновок, що загалом банківські терміни мають такі самі шляхи передачі з німецької мови на українську, як і всі інші терміни. Головною проблемою перекладу таких термінів та термінів-словосполучень є їхня багатозначність не тільки в межах різних галузей науки, але й всередині самої банківської галузі тексту. Точне значення терміна в даному випадку можна виявити лише за допомогою контексту та інших термінів, що пов'язані між собою у терміні-словосполученні.

Отже, при перекладі економічних термінів німецької мови на українську можуть існувати розбіжності в мовних презентаціях семантичних структур, нейтралізація яких може успішно здійснена шляхом вибору адекватного відповідника та вдалого використання певного перекладацького прийому. Важливу

роль у вирішенні перекладацьких завдань відіграє також фахова компетентність перекладача.

Відтворення німецьких банківських термінів українською мовою

вимагає від фахового перекладача знання тієї галузі, в рамках якої здійснюється

переклад.

НУБІП Україні

НУБІП Україні

НУБІП Україні

НУБІП Україні

НУБІП Україні

НУБІП Україні

Schlussfolgerungen

Die Spezifität der Übersetzung von Bankbegriffen ins Deutsche hängt von den strukturellen und semantischen Merkmalen der Bankbegriffe in zwei Sprachen ab. Im

Rahmen unserer Studie kamen wir zu folgenden Ergebnissen:

Der terminologische Wortschatz der deutschen und ukrainischen Sprachen umfasst einkomponentige Begriffe, komplexe Begriffe, terminologische Wendungen und Abkürzungen. Die Originalität der untersuchten Terminologiesysteme zeigt sich in der unterschiedlichen Produktivität dieser Begriffsbildungsmethoden und in der unterschiedlichen Produktivität bestimmter Wortbildungsmodelle. Eines der komplexen Probleme der Übersetzung ist die Polysemie terminologischer Einheiten. Eine Untersuchung der Bankterminologie ergab, dass Bankbegriffe vielschichtig sein können.

Homonyme finden sich auch unter Bankbegriffen, was wiederum das Spektrum der Übersetzungsschwierigkeiten erweitert. Eines der charakteristischen Merkmale der deutschen Bankterminologie ist das Vorhandensein einer Vielzahl von zusammengesetzten Begriffen, die sich durch strukturelle und semantische Komplexität auszeichnen und ohne spezielles Hintergrundwissen im Übersetzungsprozess nicht adäquat wiedergegeben werden können.

Das Vorhandensein von Kompositen mit integrierter Semantik im deutschen Terminologie-Subsystem gilt als Regelmäßigkeit in der Wortbildung der deutschen Sprache. In den semantischen Strukturen der oben genannten Bankbegriffe wird eine gewisse Semantik latent ausgedrückt. Um die Bedeutung solcher Begriffe in der ukrainischen Sprache wiederzugeben, muss der Übersetzer die Technik der logischen Erweiterung anwenden, um die verborgene Bedeutung zu erklären.

Die folgenden Methoden werden verwendet, um einfache Begriffe-Phrasen zu übersetzen: Transcodierung, Konkretisierung, Analogersetzung; für die Übersetzung komplexer Begriffe ist es zweckmäßig, die folgenden Techniken und Transformationen zu verwenden: Verfolgung, Konkretisierung, Analogersetzung, beschreibend-erklärende Übersetzung, Verallgemeinerung; Die folgenden Übersetzungstechniken und

Transformationen wurden verwendet, um Termini-Phrasen zu übersetzen: Tracing, beschreibend-erklärende Übersetzung, analoge Ersetzung.

Die Wiedergabe deutscher Bankbegriffe in Ukrainisch erfordert, dass ein professioneller Übersetzer das Fachgebiet kennt, in dem die Übersetzung durchgeführt wird.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Arntz, R., Picht, H. (1995). Einführung in die Terminologearbeit. Hildesheim, Zürich, New York: Georg Olms Verlag.
2. Blank, I. (1998). Computerlinguistische Analyse mehrsprachiger Fachtexte, CIS-Bericht-98-109. Ludwig Maximilians-Universität, München.
3. Cabré, M.T. (1999). Terminology: Theory, Methods and Applications. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
4. Gläser, Rosemarie (1988). Neologismen im englischen Wortschatz der Ökonomie und Probleme der Übersetzung. In: Bungarten, Theo (eds.): Sprache und Information, pages 172-182. Tostedt: Attikon Verlag.
5. Laurén, C., Picht, H. Heribert Picht, C. Laurén (1993). Ausgewählte Texte zur Terminologie. Wien: Termnet. 439-456
6. Paul R. Kroeger Analyzing Grammar: An Introduction Paul R. Kroeger, Cambridge University Press, 2005
7. Reinhardt, W., Köhler, C., Neubert, G. (1992). Deutsche Fachsprache der Technik. Hildesheim, Zürich, New York: Georg Olms Verlag.
8. Sager, J. (1990). A Practical Course in Terminology Processing. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
9. Täuscher Alexander: Anglicisms and their Influence on Other Languages/ Täuscher Alexander // University of Frankfurt (Main) Institut für England- und Amerikastudien, 2008
10. Артѡмцев О.В., Мюллер К.А. Специфіка відтворення німецької банківської термінології українською мовою. Наук. Вісник Міжнар. гуманітар. ун-ту. Сер. Філологія. Вип. 50, 2021. с. 74-77
11. Астафурова Т.Н., Сухорукова О.Н. Структурно-семантические и функциональные особенности телескопических единиц в массово-информационном дискурсе (на материале англоязычной прессы) // Вестник ВолГУ, Серия 2: Языкознание. Волгоград, 2005, № 4.
12. Білозерська Л.П. Термінологія та переклад / Л.П. Білозерська, Н.В. Возненко, С.В. Радецька ; МОНУ, Херсонський нац. техн. ун-т. – Вінниця: НОВА КНИГА, 2010. 232 с.
13. Булаховський Л.А. Нариси із загального мовознавства. Видання 2-ге, випр. та доп. – К.: Радянський школяр, 1959. 308 с.
14. Вакуленко М.О. Українська термінологія: комплексний лінгвістичний аналіз: монографія. Івано-Франківськ : Фоліант, 2015. 361с

15. Валуєва Н.М. Конспект лекцій з дисципліни Порівняльна лексикологія англійської та української мов для здобувачів вищої освіти першого рівня (бакалаврського) зі спеціальності 035 “Філологія” / ДДТУ, 2018. 72 с.

16. Васенко Л.А. Фахова українська мова : навчальний посібник / Л.А. Васенко, В.В. Дубічинський, О.М. Крimeць. – К. : Центр учбової літератури, 2008. 272 с.

17. Верба Л.Г. Порівняльна лексикологія англійської та української мов. Вінниця: Нова Книга, 2008. 68 с.

18. Винокур Г.О. О некоторых явлениях словообразования в русской технической терминологии . Труды МИФЛИ. М.: Наука, 1939. Т. 5. с. 3-54.

19. Головин Б.Н. Лингвистические основы учения о терминах. М. : Высш. школа, 1987. 104 с.

20. Головин Б.Н. Лингвистические основы учения о терминах. М.: Высш. школа, 1987. 104 с.

21. Головин Б.Н.: О некоторых проблемах изучения М.: Издательство МГУ, 1971. 123 с.

22. Д'яков А.С. Типологія мовних інтерференцій та їх роль у формуванні національних терміносистем. К. “Логос”, 1998. 16 с.

23. Даниленко В.П. Русская терминология. Опыт лингвистического описания. М. : Наука, 1977. 246 с.

24. Дзенс Н.И., Перевышина И.Р., Кошкаров В.А. Теория и практика перевода: учебное пособие. Санкт-Петербург: Антология, 2007. 56 с.

25. Задояна Л. Синонімія в сучасній українській термінології цукрового виробництва. Львів: Національний університет «Львівська політехніка», 2008. с. 246-249

26. Кантемір С.О. Багатозначність, неоднозначність чи полісемія? Чернівці: Книги XXI, 2008. с. 128 - 129.

27. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця: Нова книга, 2002. 407 с.

28. Карабан В.І., Борисова О.В., Колодій Б.М., Кузьміна К.А. Попередження інтерференції мови оригіналу в перекладі (вибрані граматичні та лексичні проблеми перекладу з української мови на англійську): Навч. посібник; За ред. В. І. Карабана. Вінниця: Нова Книга, 2003. 208 с.

29. Касьяненко Д.С. особливості перекладу та лексичної гармонізації законодавчих актів ЄС в контексті євроінтеграції України: дис. канд. філ. наук: Київ, 2011. 259 с.

30. Кияк Т.Р. Лингвістичні аспекти термінознавства : навч. пос. / Т. Р. Кияк. – К. : УМК ВО, 1989. 104 с.

31. Клименко А.С. Социолінгвістический аспект англо-американских заимствований в современном французском языке новейшего периода: к вопросу о нормализации англицизмов / Київ, видавництво “Знання”: 2017. 242 с.

32. Кобозева И.М. Лингвистическая семантика: Учебное пособие. - М.: УРСС Эдиториал, 2000. 352 с.

33. Коптілов В.В. Теорія і практика перекладу: навч. посіб. Київ: Юніверс, 2003. 280 с.

34. Корунець І.В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): підручник. Вінниця, 2001. 448 с.

35. Лейчик В.М. Проблемы отечественного терминоведения в конце XX. Вопр. филологии. 2000. № 2. с. 63-73.

36. Лещук Т.І. Типологія термінологічних підсистем. Іншомовні запозичення, фразеологія, семантичні термінотворення, лексикографія (монографічне дослідження на матеріалі німецької мови) / Львів: Видавничий центр Державного університету ім. І. Франка, 1999. 212 с.

37. Лисенко А.О., Константинова О.О. Лексичні трансформації у перекладі суспільно-політичних текстів з української мови німецькою. Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса. Том 1, № 9, 2017. с. 50.

38. Лотте Д.С. Основы построения научно-технической терминологии: Вопросы теории и методики. М. : Изд-во АН СССР, 1961. 157 с.

39. Майгова А.В. Терминосистема предметно-специального языка “Банковское дело” в лингвокогнитивном аспекте. Саратов, “Орион” 2008. 257 с.

40. Михайлова Т.В. Семантичні відношення в українській науково-технічній термінології. Харків: Логос, 2002. 20 с.

41. Нечитайло О.І. Синоніми в лексикографії. К., “Темпора”, 1987. 26 с.

42. Оніщенко Н.А. Конспект лекцій з порівняльної лексикології німецької та української мов: Навчально-методичний посібник. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2008. 96 с.

43. Перепелиця Т.И. Современная немецкая терминология экономики торговли, источники и пути ее формирования. К., “Темпора”, 1975. 22 с.

44. Покровський М.М. Семасиологические исследования в области древних языков. М., “Астрель” 1985. 215 с.

45. Радченко О.І. Мовна норма і варіантність в українській науковій термінології. Харків: Основа, 2000. 203 с.

46. Русанівський В.М. Семантичні процеси розвитку української мови. Історія української мови. Лексика і фразеологія. К., “Темпора”, 1983. 678 с.

СЛОВНИКИ

1. Jacob Grimm, Wilhelm Grimm: Deutsches Wörterbuch. 16 Bände in 32 Teilbänden. Leipzig 1854–1961

2. Banken und Finanzen [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. –Режим доступу: <https://web.archive.org/web/2013112174447/http://www.aspect-online.de/lexikon/banken-und-finanzen/>

(дата звернення 15.05.2021) – Назва з екрана

3. Financial glossary English Redaktion und Herausgeber: Bundesverband der Deutschen Volksbanken und Raiffeisenbanken-Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. – Режим доступу: https://www.vr.de/content/dam/f0906-6/Downloads/pdf/Finanzlexikon_Englisch.pdf

(дата звернення 20.05.2021) – Назва з екрана

4. Woerterbuchnetz [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. –Режим доступу: <https://woerterbuchnetz.de/?sigle=DWB#0>

(дата звернення 15.05.2021) – Назва з екрана

5. Online etymology dictionary [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. –Режим доступу: <https://www.etymonline.com/word/bank>

(дата звернення 01.06.2021) – Назва з екрана

6. Онлайн серіс кредитування Verivox, URL: [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. –Режим доступу: <http://www.aspect-online.de/lexikon/banken-und-finanzen/>

(дата звернення 01.06.2021) – Назва з екрана

7. Gabler Wirtschaftslexikon [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. –Режим доступу: <https://wirtschaftslexikon.gabler.de/definition/pooling-interests-methode-44251>

(дата звернення 15.05.2021) – Назва з екрана

8. Gabler Wirtschaftslexikon [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. –Режим доступу: <https://wirtschaftslexikon.gabler.de/definition/pooling-interests-methode-44251>

(дата звернення 15.05.2021) – Назва з екрана

9. Duden [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. –Режим доступу: <https://www.duden.de/rechtschreibung/Budget>

(дата звернення 15.05.2021) – Назва з екрана

10. Цифровий словник німецької мови (*Digitales Wörterbuch der deutschen Sprache "DWDS"* (нім.)) URL: <https://www.dwds.de/wb/Budget>

(дата звернення 16.05.2021) – Назва з екрана

11. Словник української мови [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. –Режим доступу: <http://sum.in.ua/s/terminologhizacija>

(дата звернення 18.05.2021) – Назва з екрана

12. Perspektiven: Das Investment-Journal für Kunden der Deutsche Bank.

[Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. –Режим доступу: <https://www.deutsche-bank.de/dam/deutschebank/de/shared/pdf/Perspektiven>

(дата звернення 15.05.2021) – Назва з екрана

13. Wiktionary [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. –Режим доступу:

<https://de.wiktionary.org/wiki/Scheck>

(дата звернення 20.05.2021) – Назва з екрана

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України